

**Reflectiekaarten in de praktijk: ervaringen van hulpverleners en opleiders bij gezinnen
met meervoudige en complexe problemen**

Isabella Rosa Raciti (s4776593)

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

PAMA-5166 Masterthese Orthopedagogiek

Begeleider: dr. L. Visscher

2e beoordelaar: prof. dr. A. de Boer

Aantal woorden: 8199

Datum: 29-05-2025

Inhoudsopgave

Abstract	4
Inleiding	6
Gezinnen met meervoudige en complexe problematiek	6
Hulpverlening voor GMCP	7
Werkzame elementen binnen interventies voor GMCP	10
Reflecteren op de werkzame elementen	11
Reflectietool voor professionals	12
Huidig onderzoek.....	13
Methode	15
Design	15
Populatie en steekproef	15
Procedure	17
Variabelen en instrumenten	18
Analyseplan.....	19
Resultaten	21
Gebruik van de reflectiekaarten	21
Manieren van gebruik reflectiekaarten	23
Hulpverleners	23
Opleiders	25
Doeleinden van gebruik reflectiekaarten	28
Hulpverleners	28
Opleiders	28
Discussie	31

Sterke punten en beperkingen van het onderzoek.....	33
Implicaties voor onderzoek.....	35
Referenties	37
Bijlage A. Vragenlijst.....	44
Bijlage B. Interviewleidraad	54
Bijlage C. Codeboom	57
Bijlage D. Informatiebrief vragenlijst.....	58
Bijlage E. Informatiebrief interviews.....	60
Bijlage F. Toestemmingsverklaring interviews	62

Abstract

Onderzoek toont aan dat interventies voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen (GMCP) beter werken wanneer werkzame elementen bewuster worden toegepast, bijvoorbeeld door te reflecteren op de geboden hulp. Om hulpverleners en opleiders hiermee te ondersteunen, zijn binnen een ZonMw-project reflectiekaarten ontwikkeld waarmee hulpverleners en opleiders kunnen reflecteren op de geboden hulp aan gezinnen met zware opvoedproblemen en GMCP. In dit onderzoek zijn voor het eerst de ervaringen van hulpverleners en hun opleiders met deze kaarten in kaart gebracht, door te onderzoeken hoe vaak, op welke manier en met welk doel zij de kaarten gebruiken. Dit is onderzocht aan de hand van gegevens uit een vragenlijst en interviews met Nederlandse hulpverleners en hun opleiders die werken met GMCP en in 2024 de reflectiekaarten hebben besteld. In totaal namen 21 respondenten deel aan het onderzoek, waarvan 4 naast de vragenlijst ook deelnamen aan een interview. Uit dit onderzoek blijkt dat hulpverleners en opleiders de kaarten sinds ontvangst nog maar beperkt hebben gebruikt. De kaarten worden vooral gebruikt per thema en tijdens supervisie- en intervisiebijeenkomsten. Daarnaast worden verschillende doeleinden voor het gebruik genoemd. De kaarten zijn gebruiksvriendelijk, bieden structuur, dragen bij aan bewustwording en brengen vragen naar boven die professionals eerder niet hadden overwogen. Uit dit onderzoek komen verschillende waardevolle suggesties naar voren voor het verbeteren van de reflectiekaarten. Vervolgonderzoek kan zich richten op de beoordeling van de mate waarin de voorgestelde aanpassingen het gebruik van de kaarten stimuleren en als waardevol worden ervaren door hulpverleners en opleiders.

Abstract

Research shows that interventions for families with multiple problems (FMP) are more effective when effective elements are applied more consciously, for example by reflecting on the provided support. To support mental health practitioners and educators, reflection cards have been developed within a ZonMw project, helping mental health practitioners and educators reflect on the assistance provided to families with severe parenting problems and families with multiple problems (FMP). This study is the first to examine the experiences of Dutch mental health practitioners and their educators with these cards, focusing on how often, in what ways, and for what reasons they use them. The research used data from a questionnaire and interviews with mental health practitioners and their educators working with FMP who ordered the reflection cards in 2024. A total of 21 people took part, with 4 of them also doing an interview besides filling in the questionnaire. This research shows that professionals and educators have used the cards only to a limited extent since receiving them. The cards are mainly used per theme and during supervision and peer review sessions. Additionally, various purposes for their use are mentioned. The cards are user-friendly, provide structure, promote awareness, and raise questions that professionals had not previously considered. This study provides several valuable suggestions for improving the reflection cards. Follow-up research can focus on assessing to what extent the proposed adjustments increase the use of the cards and are perceived as valuable by professionals and educators.

Inleiding

In Nederland wordt geschat dat tussen de 35.000 en 116.000 gezinnen langdurig te maken hebben met problemen op meerdere levensdomeinen. Deze gezinnen worden ook wel gezinnen met meervoudige en complexe problemen (GMCP) genoemd en kampen met meerdere chronische verweven problemen, zoals opvoedproblemen, problemen met financiën en psychische problemen. De verwevenheid en de chronische aard van de problemen kunnen het de hulpverleners lastig maken om effectieve zorg te bieden (Knot-Dickscheit, 2022). Om de hulpverleners te ondersteunen bij de hulp aan GMCP, is binnen een ZonMW-project een reflectietool ontwikkeld die hen helpt bij het reflecteren op de toegepaste werkzame elementen in interventies. Het is nog onbekend wat de ervaringen van hulpverleners en hun opleiders zijn met het gebruik van deze reflectietool. Door middel van een vragenlijst en interviews met hulpverleners die werken met interventies voor GMCP en hun opleiders, wordt er in dit onderzoek onderzocht in hoeverre de reflectietool wordt gebruikt, op welke manieren de reflectietool wordt gebruikt en voor welke doeleinden.

Gezinnen met meervoudige en complexe problematiek

Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (2020) worden gezinnen met meervoudige en complexe problemen gedefinieerd als een gezin met tenminste één ouder en één kind van 0 tot 22 jaar, dat aanhoudend kampt met een samenstelling van problemen op diverse domeinen. Veelal gaat het om sociaaleconomische problemen in het gezin en psychosociale problemen bij de ouders en/of bij de kinderen (Tuenter et al., 2020; Nederlands Jeugdinstituut, 2020). Dit betreft uitdagingen op het gebied van opvoeding, kindgedrag en/of het gezinsfunctioneren, maar ook binnen hun sociale netwerk, hun omgeving en/of de mentale gezondheid van de gezinsleden

(Bodden & Deković, 2016). De verschillende problemen die tegelijkertijd binnen het gezin spelen kunnen ervoor zorgen dat de gezinnen overbelast raken (Van der Steege et al., 2020). Hiernaast zijn de problemen vaak intergenerationeel (Pannebakker et al., 2018). Dit houdt in dat de problemen ook weer aan de volgende generatie kunnen worden doorgegeven.

Het opgroeien van kinderen in GMCP kan het welzijn van het kind beïnvloeden. Kinderen uit deze gezinnen hebben een groter risico op het ontwikkelen van fysieke gezondheidsproblemen (Lee et al., 2014) en psychosociale problemen (Evenboer et al., 2017). Dat is te wijten aan het aantal risicofactoren binnen het gezin, die de kans op gedrags- en ontwikkelingsproblemen bij kinderen vergroten. De kans op het ontstaan van problemen is immers veel groter, meer dan dertig procent, wanneer er minstens vier risicofactoren aanwezig zijn, zowel bij het kind zelf als in de directe omgeving van het kind (Van der Steege et al., 2020). Voorbeelden van risicofactoren die bij GMCP kunnen spelen zijn psychische of psychosociale problemen van kind of ouder, huiselijk geweld of verwaarlozing, weinig responsiviteit in het gezin, financiële problemen en een langdurige geschiedenis met de hulpverlening (Van der Steege et al., 2020).

Hulpverlening voor GMCP

Er zijn veel verschillende soorten interventies voor GMCP die professionals kunnen inzetten. Voorbeelden hiervan zijn Multisysteemtherapie (MST), Multidimensionele Familietherapie (MDFT), Parent Management Training Oregon (PMTO), Intensieve Ambulante Gezinsbehandeling (IAG), 10 voor toekomst (10 vdt), Triple-P niveau 4-5, Gezin Centraal (GC) en Families First (FF) (Visscher et al., 2023). Deze interventies worden ingezet om veranderingen binnen het gezin te verwezenlijken (Zoon et al., 2020). De interventies bieden

langdurige en intensieve zorg en zijn grotendeels gericht op het versterken van de opvoedvaardigheden van ouders. Empowerment staat in veel van de interventies centraal (Zoon et al., 2020). De interventies hebben in het algemeen een positief effect (Henggeler, 2012; Van der Pol et al., 2017; Wallin & Nevonen, 2007; Sigmarisdóttir, 2015; Tausendfreund, 2015; Lewis, 2005; de Graaf et al., 2008; Bolt & Stokman 2016), maar daar staan ook enkele kanttekeningen tegenover. Onderzoek naar MDFT laat bijvoorbeeld zien dat er volgens jongeren en ouders een positief effect is op de externaliserende gedragsproblemen van jongeren, terwijl leraren geen significant effect rapporteren (Weiss et al., 2013). Daarnaast blijkt uit onderzoek dat er sprake kan zijn van een positief effect, maar dat dit effect niet altijd groot is (Van der Pol et al., 2017). Hetzelfde geldt voor MST, dat een significant effect laat zien op bijvoorbeeld gezinsfactoren, psychopathologie, uithuisplaatsing en criminaliteit, maar deze effecten zijn beperkt in grootte (Van der Stouwe et al., 2014). Ondanks de goede intenties van de interventies, blijkt het in de praktijk dus vaak lastig om de gewenste hulp effectief aan te bieden.

Vergelijkbare bevindingen komen naar voren in het onderzoek van Van Assen et al. (2020), waarin slechts gematigde verschillen worden gevonden tussen het begin en het einde van de ambulante hulp bij GMCP met betrekking tot totale, internaliserende en externaliserende emotionele- en gedragsproblemen van kinderen. Dit laat zien dat er wel een gematigde afname is van de emotionele- en gedragsproblemen van kinderen, maar dat er problemen blijven bestaan na de beëindiging van de hulp. Daarnaast hebben Evenboer et al. (2018) de effectiviteit van interventies voor GMCP onderzocht in Nederland. In dit onderzoek wordt gevonden dat de effectiviteit van de interventies varieert van kleine tot grote effecten. De effectiviteit varieert zowel tussen de verschillende interventies als tussen onderzoeken naar dezelfde interventie.

Volgens Evenboer et al. (2018) zijn er verschillende mogelijke verklaringen voor de variaties in effectiviteit. Een verklaring voor de verschillen in effectiviteit tussen verschillende interventies kan liggen in de doelstelling van de interventie, waarbij de ene interventie zich vooral richt op het gezin, terwijl een andere ook het sociale netwerk probeert te versterken. De variaties tussen verschillende interventies en binnen onderzoeken naar dezelfde interventie kunnen daarnaast verklaard worden door de diverse studies die in het onderzoek zijn opgenomen, elk met hun eigen designs en uitkomstmaten. Evenboer et al. (2018) stellen bovendien dat de variatie in effectiviteit, zowel tussen als binnen dezelfde interventies, mogelijk verklaard kan worden door verschillen in de mate van integriteit waarmee professionals de interventies uitvoeren. Ondanks het belang van een hoge behandelintegriteit, kan de complexiteit van de situatie en context het moeilijk maken om de interventie zoals bedoeld uit te voeren (Goense et al., 2014; Evenboer et al., 2018). Deze verklaring wordt ook genoemd in het onderzoek van Visscher et al. (2020), waarbij wordt aangegeven dat de inhoud van de interventies in de praktijk vaak afwijkt van de handleidingen, omdat de problemen van GMCP snel veranderen of vanwege financiële en tijdgerelateerde problemen binnen de zorg (Visscher et al., 2020). Door de complexiteit van de context en situatie van GMCP kunnen de interventies niet altijd volgens de handleidingen worden uitgevoerd, wat kan leiden tot een afname van de behandelintegriteit. Een afname in behandelintegriteit kan de effectiviteit van de interventies verminderen, omdat een hoge behandelintegriteit essentieel is voor het behalen van de beoogde effecten (Goense et al., 2014). Deze onderzoeken (Van der Steege et al., 2020; Assen et al., 2020; Evenboer et al., 2018; Visscher et al., 2020) benadrukken dat er meer gedaan moet worden om de effectiviteit van de interventies voor GMCP te verbeteren. Een mogelijke aanpak om de effectiviteit van interventies voor GMCP te beoordelen en te verbeteren, is door meer inzicht te verkrijgen in de werkzame

elementen en vervolgens de focus te leggen op de daadwerkelijke toepassing daarvan in de praktijk (Visscher, 2022).

Werkzame elementen binnen interventies voor GMCP

Om te weten wat de verschillende interventies effectief maakt is het belangrijk om te kijken naar de werkzame elementen binnen interventies. Werkzame elementen zijn de cruciale of meest succesvolle onderdelen van een interventie die bijdragen aan het behalen van de gewenste resultaten (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2024). Uit het onderzoek van Holwerda et al. (2014) en het opeenvolgende onderzoek van Evenboer et al. (2019) blijkt dat de werkzame elementen voor GMCP onder andere kunnen zijn: het bieden van langdurige ondersteuning aan het gezin met intensiteit die kan variëren afhankelijk van de behoeften, het richten op alle gezinsleden, het betrekken van het sociale netwerk, het voorzien van de basisbehoeften van het gezin, het zorgen voor een beperkte caseload en voldoende tijd per gezin. Andere elementen die ook genoemd worden, zijn het inschakelen van specialistische hulp voor specifieke problemen indien nodig, het betrekken van het gezin bij het definiëren van meetbare en haalbare doelen, het vooral richten op het aanpassen van gedrag en het verwerven van nieuwe vaardigheden, het versterken van de zelfredzaamheid en eigen kracht van het gezin en ten slotte het aansluiten bij de behoeften en vragen van het gezin.

Volgens het onderzoek van Visscher et al. (2023) naar de inhoud van de interventies MST, MDFT, IAG, FF, PMTO, GC, 10 vdt en Triple-P niveau 4-5 in de praktijk benoemen ouders en kinderen verschillende elementen die zij essentieel vinden, maar die naar hun mening nog niet aanwezig zijn in de zorg die hen geboden wordt. Voorbeelden die werden genoemd waren het betrekken van het sociale netwerk, de behoefte aan meer langdurige zorg en aandacht

voor de onderliggende oorzaken van gedrag. Uit het onderzoek (Visscher et al., 2023) bleek dat deze elementen ook daadwerkelijk ondervertegenwoordigd zijn in de praktijk. De hulp die geboden wordt sluit dus nog niet volledig aan bij de wensen en behoeften van GMCP. De bevindingen van het onderzoek (Visscher et al., 2023) wijzen erop dat de kwaliteit van interventies voor GMCP mogelijk verbeterd kan worden door de behoefte van de gezinnen zelf meer mee te nemen in de interventies en de verschillende werkzame elementen toe te passen in de praktijk.

Reflecteren op de werkzame elementen

Een manier om de werkzame elementen van interventies voor GMCP toe te passen en beter aan te sluiten bij de behoeften van gezinnen, is door voortdurend te reflecteren op de inhoud van de hulp en de werkzame elementen die worden ingezet. Reflectie kan op het eigen handelen, op de normen en waarden van de professional en hoe deze de hulp beïnvloeden (Steketee et al., 2015) en op de inzet van de werkzame elementen van de interventies (Visscher, 2022). Dit kan zowel door de professionals alleen worden gedaan, als tijdens supervisies en intervisies in groepsverband (Steketee et al., 2015). Reflectie ondersteunt hulpverleners in het zorgen voor zowel hun cliënten als zichzelf, doordat het bijdraagt aan professionele en persoonlijke zelfzorg, een betere emotionele gezondheid en het ervaren van meer tevredenheid in hun werk (Curry & Epley, 2022). Andere redenen voor reflectie zijn het leren vanuit ervaring en het betekenis geven aan complexe situaties (Mann et al., 2009).

Daarnaast zou, volgens Visscher (2022), het reflecteren op de toegepaste elementen in interventies kunnen bijdragen aan een beter inzicht in de vooruitgang van de zorg. In dit onderzoek (Visscher, 2022) wordt geadviseerd om meer aandacht te besteden aan de obstakels

die de effectieve uitvoering van bepaalde elementen belemmeren. Dit zou bijvoorbeeld besproken kunnen worden tijdens supervisie- of intervisiebijeenkomsten, of wanneer bepaalde elementen ondervertegenwoordigd zijn in een gezin. Dit zou eveneens kunnen bijdragen aan het beter vervullen van de behoeften van GMCP (Visscher, 2022).

Bij complexe problematiek is het daarentegen vaak moeilijk om te reflecteren, omdat er regelmatig incidenten plaatsvinden die om directe aandacht vragen en er intensieve samenwerking met diverse organisaties nodig is. Dit neemt veel tijd in beslag, wat ertoe leidt dat professionals vaak gehaast hun afspraken opvolgen en geen gelegenheid meer hebben tot reflectie. Het is erg belangrijk dat deze cirkel doorbroken wordt om meer tijd, ruimte en aandacht te creëren voor gezamenlijk leren binnen de ondersteuning aan GMCP (Evenboer et al., 2024). Om deze redenen is het van groot belang dat professionals de ruimte krijgen voor meer reflectie, aangezien dit kan bijdragen aan een betere aansluiting van de geboden hulp bij de behoeften en wensen van het gezin.

Reflectietool voor professionals

In de praktijk blijkt dat professionals moeite hebben met het vertalen van de kennis over werkzame elementen van interventies naar de praktijk (ZonMw, 2024). Daarnaast werd er nog weinig gereflecteerd op de werkzame elementen van de interventies, mede doordat er geen hulpmiddel beschikbaar was om de professionals hierbij te ondersteunen. Om deze redenen hebben het Expertisecentrum GMCP/RuG, C4Youth, Windesheim Lectoraat Jeugd, de Kenniswerkplaats Jeugd Friesland en het UMCG binnen een ZonMw project eind 2023 reflectiekaarten voor professionals ontwikkeld. Deze reflectiekaarten zijn gebaseerd op het onderzoek van Visscher (2022), over de inhoud en werkzame elementen van interventies voor

GMCP en zware opvoedproblemen. Met deze reflectiekaarten kunnen de professionals reflecteren op de hulp aan gezinnen met zware opvoedproblemen en GMCP.

De reflectiekaarten zijn ontwikkeld voor professionals die werken met intensieve ambulante interventies, zoals IAG, MST, MDFT, GC, PMTO, 10 voor Toekomst, Families First/ASH, Triple 4-5, of vergelijkbare interventies. Ze zijn ook geschikt voor de opleiders van deze professionals. Bij de reflectiekaarten staat de vraag: ‘Sluit de inhoud van de hulp die ik bied aan bij de wensen, behoeften en problemen van dit specifieke gezin?’ centraal. De kaartenset bestaat uit reflectievragen verdeeld over vijf thema’s. De thema’s hebben elk een eigen kleur en bieden diverse vragen die uitnodigen om na te denken over het eigen handelen. De volgende thema’s worden behandeld: 1. Inventarisatie van de situatie in het gezin 2. Maken van een gezamenlijk plan 3. Werken aan de doelen die zijn gesteld 4. De samenwerkingsrelatie met het gezin 5. Manier van werken. De reflectiekaarten kunnen worden gebruikt tijdens een intervisie, supervisie of individueel, om te reflecteren op de hulp aan een gezin of de algemene werkwijze van een team of organisatie. Het is belangrijk om inzicht te krijgen in hoe de reflectiekaarten worden gebruikt en wat ze de professionals opleveren, aangezien hier tot op heden nog geen onderzoek naar is gedaan. Dit inzicht kan helpen begrijpen hoe de reflectietool aansluit bij de behoeften van professionals en of het bijdraagt aan de reflectie op de werkzame elementen in de hulp met GMCP.

Huidig onderzoek

Aan het begin van 2024 zijn de reflectiekaarten verspreid onder hulpverleners die intensieve ambulante interventies uitvoeren en hun opleiders. In huidig onderzoek zal er onderzocht worden in hoeverre de hulpverleners en hun opleiders deze reflectiekaarten

gebruiken, op welke manieren en voor welke doeleinden ze de kaarten gebruiken. Zo kan inzicht verkregen worden in hoeverre de kaarten hulpverleners ondersteunen bij het reflecteren op hun handelen en op de werkzame elementen in de hulp voor GMCP, of dat er nog aanpassingen aan de kaarten nodig zijn. Dit inzicht is relevant omdat de kaarten kunnen bijdragen aan het verbeteren van de afstemming van de zorg op de wensen en behoeften van GMCP, wat de effectiviteit van de interventies voor GMCP zou kunnen vergroten. Centraal in dit onderzoek staat de hoofdvraag: ‘Wat zijn de ervaringen van hulpverleners en opleiders met de reflectietool ontwikkeld om te reflecteren op werkzame elementen binnen interventies voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen?’ Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

- In hoeverre gebruiken hulpverleners en opleiders de reflectiekaarten?
- Op welke manieren en voor welke doeleinden gebruiken hulpverleners en opleiders de reflectiekaarten?

Een medestudent aan de Rijksuniversiteit Groningen onderzoekt hoe de kaarten hulpverleners en opleiders helpen om beter aan te sluiten bij de wensen en behoeften van gezinnen met meervoudige en complexe problemen.

Methode

Design

Dit onderzoek is een mixed-methods onderzoek. Dit betekent dat er in dit onderzoek kwalitatieve en kwantitatieve data gecombineerd is (Shorten & Smith, 2017). Er is gebruikgemaakt van een vragenlijst om zicht te krijgen op het gebruik en de ervaringen van de professionals met de reflectietool. Deze vragenlijst is verstuurd naar professionals die werken met interventies voor GMCP of hun opleiders, die tevens in 2024 de reflectiekaarten hebben besteld. Hiernaast hebben er online interviews plaatsgevonden. Er is gekozen voor het interview, naast de vragenlijst, om dieper in te gaan op de informatie over het gebruik en de ervaringen. Hiernaast is de informatie verkregen tijdens deze interviews gebruikt om de gegevens van de vragenlijst beter te interpreteren (Leung & Savithiri, 2009).

Populatie en steekproef

De onderzoekspopulatie voor dit onderzoek bestaat uit hulpverleners en hun opleiders die begin 2024 via een Google Forms formulier, die is aangemaakt door de hoofdonderzoeker dr. Visscher, de reflectiekaarten hebben besteld. In deze Google Forms hebben de deelnemers zelf hun contactgegevens ingevuld, zodat ze benaderd konden worden om hun ervaringen met de reflectietool te delen. Deze professionals zijn werkzaam bij verschillende hulporganisaties in Nederland en zijn betrokken bij interventies voor GMCP of actief als opleiders van deze professionals. De wijze van steekproeftrekking van dit onderzoek is zelfselectie. De vragenlijst is per e-mail verzonden naar 166 mensen. Bij twaalf adressen kwam een foutmelding binnen, waarschijnlijk omdat deze niet meer in gebruik zijn. 52 respondenten zijn begonnen met de vragenlijst. 31 hiervan heeft de vragenlijst slechts gedeeltelijk ingevuld, deze zijn uit de dataset

verwijderd. De grote hoeveelheid uitgevallen respondenten is het gevolg van een vraag over het bewaren van persoonsgegevens, die werd gesteld aan de deelnemers voor het geval zij hun e-mailadres achterlieten om benaderd te worden voor een interview of om geïnformeerd te worden over de resultaten van het onderzoek. Wanneer respondenten geen toestemming gaven voor het bewaren hun persoonsgegevens, werd de vragenlijst beëindigd. Ook deelnemers die niet gecontacteerd wilden worden over de interviews of de resultaten en daarom geen persoonsgegevens achterlieten, werden van deelname aan het onderzoek uitgesloten. Hoewel later geprobeerd is dit aan te passen, is de wijziging niet goed doorgevoerd in de versie van de vragenlijst die respondenten ontvingen.

De steekproef bestond uiteindelijk uit 21 deelnemers. Hiervan zijn tien respondenten tussen de 41-50 jaar, drie tussen de 26-40 en acht ouder dan 50 jaar. De vragenlijst maakte onderscheid tussen opleiders en hulpverleners, omdat zij verschillend werk doen en de kaarten op een andere manier kunnen inzetten. Zestien van de respondenten zijn hulpverleners, vijf zijn opleiders. Van de opleiders werken drie respondenten op een hogeschool, één werkt in het beroepsonderwijs en één werkt in een zorginstelling. Van de hulpverleners werken twaalf respondenten in de ambulante hulpverlening. Er werkt één respondent in de gehandicaptenzorg, één als jeugdconsulent bij de gemeente en twee bij de GGZ. De hulpverleners werken met uiteenlopende interventies, waarbij IAG met 25% het meest voorkomt. Zes van de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben aangegeven wel mee te willen doen aan een interview. Uiteindelijk hebben vier respondenten de tijd gehad om een interview te plannen. Twee van de geïnterviewden zijn ouder dan 50, de andere twee hebben de leeftijd van 41-50. Twee van de geïnterviewden waren hulpverleners, die allebei in de ambulante hulpverlening

werken. De andere twee waren opleiders, waarvan één bij een hogeschool en één in een zorgorganisatie werkt.

Procedure

Dit onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van de faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen (PED-2324-S-0084). De hoofdonderzoeker benaderde de deelnemers via hun e-mail, waarin een link naar de opgestelde vragenlijst in Qualtrics werd meegestuurd. Tijdens deze vragenlijst werd gevraagd of de deelnemers wilden participeren in een online of telefonisch interview van ongeveer 30 minuten. De deelnemers die hiermee hebben ingestemd, zijn door de onderzoeker benaderd via de contactgegevens die zij in de vragenlijst hebben opgegeven.

De vragenlijst begon met de vraag of deelnemers toestemming gaven voor de deelname aan de vragenlijst en het gebruik van hun gegevens. Indien er geen toestemming werd gegeven, werd het onderzoek beëindigd. Een informatiebrief was in Qualtrics opgenomen als PDF, die de deelnemers konden openen en doorlezen. In deze brief werd duidelijk uitgelegd hoe het onderzoek zou verlopen en op welke manier de gegevens gebruikt zouden worden. Voorafgaand aan de interviews zijn ook informatie- en toestemmingsbrieven verspreid onder de deelnemers. Deze informatie- en toestemmingsbrieven werden tijdens het maken van de afspraken verstuurd en voorafgaand aan de interviews per e-mail teruggestuurd door de deelnemers. Indien deelnemers dit nog niet hadden gedaan, werd er voor het begin van het interview gevraagd of ze dit alsnog wilden doen.

Om de belasting voor de deelnemers minimaal te houden, duurde het invullen van de vragenlijst maximaal 15 minuten en waren de interviews beperkt tot 30 minuten. De vragenlijst

bevatte daarnaast geen emotioneel beladen of zware onderwerpen. Om de privacy van cliënten te waarborgen werd er van tevoren aangegeven dat de deelnemers geen cliëntgerichte informatie mochten delen aan de onderzoekers. Indien deelnemers dit toch deden, werd deze informatie tijdens de transcriptie gepseudonimiseerd. Daarnaast werd vooraf gevraagd of de deelnemers akkoord gingen met het opnemen van de interviews, zodat de informatie naderhand geanalyseerd kon worden. De transcripten zijn gepseudonimiseerd, om de anonimiteit van de geïnterviewden te waarborgen. Verder zijn de gegevens, om de veiligheid te waarborgen, uitsluitend opgeslagen en bewerkt op de beveiligde Y-schijf van de Rijksuniversiteit Groningen.

Variabelen en instrumenten

Voor dit onderzoek is een eigen vragenlijst ontwikkeld, gebaseerd op de onderzoeksvragen en de reflectiekaarten. De vragenlijst (bijlage A) was verdeeld in drie delen: eerst vragen over achtergrondkenmerken, vervolgens vragen over het gebruik en het doel van de reflectiekaarten die specifiek voor dit onderzoek waren bedoeld en ten slotte vragen over de ervaringen van het werken met de reflectiekaarten en de opbrengsten daarvan, bedoeld voor de onderzoeker die nagaat hoe de kaarten helpen om beter aan te sluiten bij de wensen en behoeften van GMCP. De vragen voor dit onderzoek bestonden uit meerkeuzevragen en één vraag op een Likertschaal. De vragenlijst is opgesteld en verspreid via de online enquêtetool Qualtrics.

De interviews zijn semi-gestructureerd. Dit houdt in dat er vooraf vragen zijn geformuleerd, maar er tevens ruimte is voor ongestructureerde interactie, zodat onderzoekers nieuwe ideeën kunnen introduceren en hun begrip kunnen verdiepen (Wilson, 2014). Elk interview begon met een verwelkoming van de deelnemer door de onderzoeker, gevolgd door een korte uitleg over het doel van het interview en het onderzoek. Daarnaast werd het gebruik

van de gegevens bevestigd en gevraagd of het interview opgenomen mocht worden. Van tevoren zijn ongeveer 6 vragen vastgelegd, waarbij er ruimte was voor de onderzoekers om tijdens het onderzoek aanvullende vragen te stellen of door te vragen op de antwoorden van de deelnemers. De online interviews zijn gehouden via Microsoft Teams en opgenomen via de Voice Memos app op de telefoon. De opnamen van de interviews werden direct na het interview opgeslagen op de beveiligde Y-schijf van de Rijksuniversiteit Groningen, waarna de opname van de telefoon werd verwijderd. Daarna zijn de opnamen getranscribeerd via Atlas.Ti. De transcripten van de interviews zijn ook bewaard op de beveiligde Y-schijf van de Rijksuniversiteit Groningen. De interviewleidraad is gerapporteerd in bijlage B.

Analyseplan

De vragenlijsten voor hulpverleners en opleiders zijn geanalyseerd met behulp van descriptieve statistiek. Deze descriptieve analyse vond plaats in SPSS. Per vraag zijn de frequenties van de antwoorden uitgedraaid en er zijn, in Excel, staafdiagrammen gemaakt.

De antwoorden op de open vragen zijn samengevat in een beschrijvende vorm en er is gekeken naar de overeenkomsten tussen de antwoorden van de deelnemers. De analyse van de interviews is gedaan binnen het programma ATLAS.ti (v9.13.2-2025) voor Mac (ATLAS.ti Scientific Software Development GmbH, 2024). Het kader van Braun en Clarke (2006) is gebruikt voor de analyse van de interviews. Dit is een kwalitatieve, thematische analyse die bestaat uit zes stappen: vertrouwd raken met de data, initiële codes opstellen, zoeken naar thema's, beoordelen van de thema's, definiëren en benoemen van thema's en het maken van een rapport. Als eerste zijn de vragen en antwoorden van de interviews getranscribeerd. Hierna is de tekst meerdere keren doorgelezen. Vervolgens is interessante informatie voor de

onderzoeksvragen systematisch gecodeerd en is er relevante data per code verzameld. Deze codes zijn samengevoegd tot mogelijke thema's. Daarna is er gekeken of de thema's consistent zijn met de coderingen en de dataset, waarna er een codeboom is gemaakt van de analyse. De details van elk thema zijn verfijnd en elk thema heeft een naam gekregen. Ten slotte is er in de resultaten beschreven hoe de data gerelateerd is aan de onderzoeksvragen (Braun & Clarke, 2006). De codeboom is toegevoegd als bijlage C. Bij het beschrijven van de interviews in de resultaten staat aangegeven of een citaat afkomstig is van een opleider (O) of een hulpverlener (H).

Resultaten

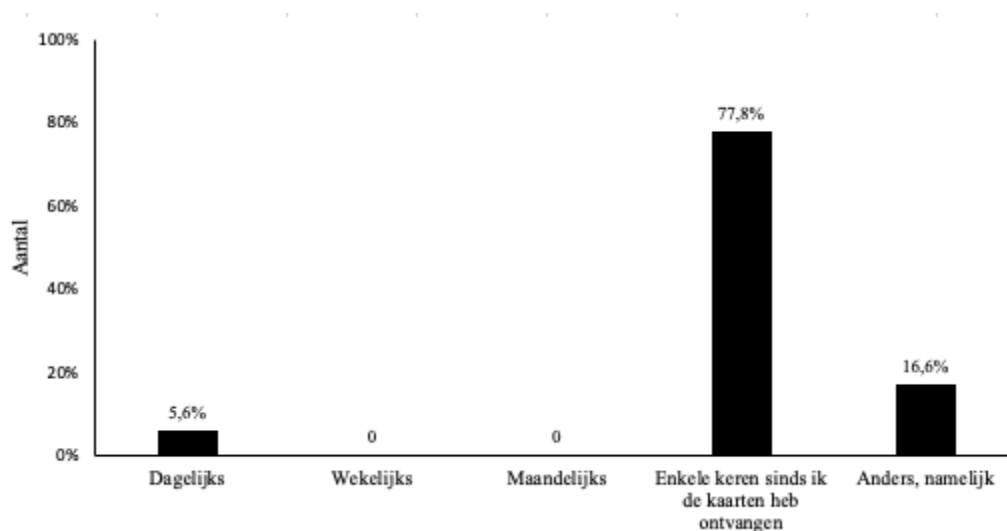
Gebruik van de reflectiekaarten

Om beter zicht te krijgen op het daadwerkelijke gebruik van de reflectiekaarten, is respondenten gevraagd of zij de kaarten als eens hebben toegepast in de praktijk.

85,7% van de respondenten heeft aangegeven al eens gebruik te hebben gemaakt van de reflectiekaarten. De 14,3% die de kaarten nog niet heeft gebruikt, geeft aan hier nog niet aan toe te zijn gekomen of ze nog niet nodig te hebben gehad voor hun casuïstiek. De meerderheid van deze groep geeft aan de kaarten wel in de toekomst te willen gebruiken. Een andere respondent geeft aan dat hij de kaarten aan iemand heeft gegeven die ze beter kan gebruiken. Van de 86% die de kaarten heeft gebruikt, heeft de meerderheid ze enkele keren toegepast sinds ontvangst (zie figuur 1). Respondenten die ‘anders, namelijk’ kozen, gaven aan de kaarten slechts één keer gebruikt te hebben.

Figuur 1

Aantal keer gebruik gemaakt van de reflectiekaarten

Tijdens de interviews is eveneens ingegaan op het gebruik van de reflectiekaarten. Een hulpverlener gaf aan de kaarten *“nog te weinig”* (H1) te hebben gebruikt. De reden die de respondent hiervoor gaf was dat hun methodiek al *“een heel mooi pakket aan intervisie en casusbesprekingsmodellen”* (H1) heeft om te gebruiken. De andere hulpverleners die bij de supervisie aanwezig zijn, zoeken vaak zelf modellen die aansluiten bij hun vraag. De respondent geeft aan in zulke gevallen niet expliciet aan de andere hulpverleners te benoemen dat de reflectiekaarten een optie zijn, maar neemt ze wel mee voor het geval er ruimte ontstaat om ze toch te gebruiken. De andere hulpverlener heeft de kaarten ook nog niet veel gebruikt: *“Wij hebben ze een keer gebruikt in de casuïstiek en daar [nou] dus in die zin ervaring mee opgedaan. Maar het is niet zo dat ze op dit moment structureel gebruikt worden (H2)”*. Een gegeven reden hiervoor is dat er veel tekst op de kaartjes staat: *“dat [ja] maakt misschien ook dat mensen teveel bezig zijn met ‘oh waar ben ik nou eigenlijk aan het lezen’”* (H2). Daarnaast geeft de hulpverlener aan dat de vragen volgens hem mogelijk niet echt passen bij de complexe hulpverlening. Bij vragen als *“Hoe werk je samen met belangrijke anderen uit de omgeving?”* en *“Betrekt je ze al vanaf het begin?”* geeft de hulpverlener aan dat dit in een complexe situatie altijd het geval is, waardoor je snel uitgesproken bent. De hulpverlener geeft aan dat de open vragen mooier zijn geformuleerd, zoals bijvoorbeeld: *‘Ervaart het gezin dit ook zo?’*. Daar kunnen ze langer over in gesprek. Hun team beschikt daarnaast ook over andere reflectiemethoden, die de respondent als meer methodisch beschouwt.

Bij de opleiders verschilt het gebruik van de kaarten meer. De ene opleider geeft aan de kaarten vaak te hebben gebruikt: *“Ik had ook niet van tevoren bedacht, dat het eigenlijk gewoon een standaarduitrusting in mijn koffertje is geworden, maar dat is het echt”* (O2). De opleider geeft aan de kaarten visueel fijn te vinden: *“Met die kleurtjes en die tekst op de achterkant,*

maakt gewoon heel duidelijk van waar, waar gaat het over” (O2). Daardoor zijn ze makkelijk te gebruiken, ook voor studenten. De andere opleider geeft aan de kaarten wat minder te gebruiken, aangezien zij zelf een reflectiemodel ontwikkeld hebben. De opleider legt uit dat de kaarten vooral gericht zijn op het werken met gezinnen, terwijl hij in zijn rol als opleider niet met gezinnen werkt. Heel af en toe worden de kaarten wel gebruikt, bijvoorbeeld tijdens casuïstiekbesprekingen of als ijsbreker op een trainingsdag.

Manieren van gebruik reflectiekaarten

Hulpverleners

De hulpverleners zetten de kaarten op diverse manieren in. 57,1% gebruikt de kaarten in intervisie met collega's, 35,7% de kaarten in gesprek met de cliënt of het gezin waarmee ze werken, 28,5% procent van de hulpverleners zet ze individueel in om te reflecteren op wat hij/zij doet in een specifieke casus en 21,4% van de hulpverleners zet de kaarten in tijdens supervisies met een gedragswetenschapper/supervisor. Ten slotte heeft 14,2% van de respondenten gebruikgemaakt van de mogelijkheid om zelf een toelichting te geven. Zij geven aan de kaarten te gebruiken in gesprekken met collega's en tijdens casuïstiekbesprekingen. Op deze momenten kunnen de kaarten voor zowel casusgerichte als algemene reflectie gebruikt worden. De kaarten worden door 78,6% van de hulpverleners gebruikt om te reflecteren op de hulpverlening in het algemeen, los van een specifieke casus, terwijl 50% van de hulpverleners ze inzet om te reflecteren op de hulp bij een specifieke casus.

De reflectiekaarten kunnen op verschillende momenten van een hulpverleningstraject ingezet worden. 64,2% van de hulpverleners gebruikt de kaarten tijdens algemene reflectiemomenten met collega's, los van het tijdspad van een specifiek hulpverleningstraject.

28,6% gebruikt de kaarten vooral gedurende een hulpverleningstraject en 7,1% van de hulpverleners gebruikt de kaarten vooral aan het begin van een hulpverleningstraject. Aan het einde van een hulpverleningstraject worden de kaarten niet ingezet.

De kaarten kunnen door hulpverleners zowel op thematische wijze worden ingezet als willekeurig uit de stapel worden gekozen. 57,1% van de hulpverleners kiest specifiek een thema van de kaarten waarmee ze aan de slag gaan. 35,7% procent van de hulpverleners pakt een willekeurige kaart van de stapel. 7,1% maakte gebruik van de open antwoordmogelijkheid en gaf aan de kaarten uitgespreid op tafel neer te leggen, om gedurende het gesprek bepaalde kaarten erbij te pakken die eruit springen of helpen een mogelijke richting op te gaan.

In tabel 1 is weergegeven wat het de hulpverleners oplevert om te reflecteren op de vragen binnen de verschillende thema's. Per thema wordt het percentage weergegeven van de respondenten die voor dit specifieke antwoord gekozen hebben. Alleen bij het thema 'de samenwerkingsrelatie met het gezin' wordt door hulpverleners aangegeven dat reflecteren zeer veel oplevert. Het thema 'manier van werken' wordt als het minst waardevol ervaren om op te reflecteren, 21,4% geeft immers aan dat het een beetje oplevert.

Tabel 1

Opbrengsten reflectie per thema voor hulpverleners

	Lever helemaal niks op	Lever een beetje op	Neutraal	Lever wel wat op	Lever zeer veel op
Inventarisatie van de situatie in het gezin	0%	7,1%	7,1%	85,7%	0%
Maken van een	0%	14,3%	14,3%	71,4%	0%

gezamenlijk plan					
Werken aan de doelen die zijn gesteld	0%	7,1%	28,6%	64,3%	0%
De samenwerkingsrelatie met het gezin	0%	7,1%	7,1%	64,3%	21,4%
Manier van werken	0%	21,4%	7,1%	71,4%	0%

Opleiders

Binnen het onderwijs worden de reflectiekaarten op meerdere manieren door de opleiders benut. Alle opleiders gebruiken de kaarten tijdens specifieke lessen, trainingen of begeleidingsmomenten met studenten, waarbij 25% daarnaast ook aangeeft de kaarten individueel te gebruiken om te reflecteren op zijn/haar rol als opleider of de inhoud van het onderwijs. Bij gebruik van de kaarten met de studenten geven alle opleiders aan ze in te zetten tijdens een intervisiemoment. Daarnaast heeft 50% aangegeven de kaarten ook te gebruiken binnen een vak dat ze geven.

De kaarten worden gedurende een opleiding op diverse momenten ingezet. Opleiders gebruiken de kaarten niet aan het begin of aan het eind van een opleidingstraject of cursus. 75% van de opleiders gebruikt de kaarten vooral gedurende een opleidingstraject of cursus, wanneer het traject al enige tijd bezig is. 25% gebruikt de kaarten tijdens algemene reflectiemomenten met collega's, zonder specifiek gericht te zijn op het tijdspad van een traject.

De reflectiekaarten kunnen op verschillende manieren worden gebruikt, afhankelijk van de voorkeur van de opleider. 50% kiest ervoor een specifiek thema van de reflectiekaarten te selecteren om mee aan de slag te gaan, terwijl de andere 50% een willekeurige kaart uit de stapel pakt. In tabel 2 wordt weergegeven wat het, volgens de opleiders, studenten oplevert om per

thema met de bijbehorende vragen te reflecteren. Per thema wordt het percentage weergegeven van de respondenten die voor dit specifieke antwoord gekozen hebben. Reflecteren op de thema's 'maken van een gezamenlijk plan' en 'werken aan de doelen die zijn gesteld' leveren studenten het meeste op. 75% van de opleiders vindt immers dat dit zeer veel oplevert. Het thema 'Manier van werken' levert voor reflecteren het minst op. Wel komt naar voren dat alle thema's volgens de opleiders wat opleveren.

Tabel 2

Opbrengsten reflectie per thema voor studenten

	Lever helemaal niks op	Lever een beetje op	Neutraal	Lever wel wat op	Lever zeer veel op
Inventarisatie van de situatie in het gezin	0%	0%	0%	75%	25%
Maken van een gezamenlijk plan	0%	0%	0%	25%	75%
Werken aan de doelen die zijn gesteld	0%	0%	0%	25%	75%
De samenwerkingsrelatie met het gezin	0%	0%	0%	50%	50%
Manier van werken	0%	0%	25%	50%	25%

Hulpverleners en opleiders geven in de interviews aan dat zij de kaarten op verschillende manieren gebruiken. Een hulpverlener gaf aan de kaarten open op tafel te leggen, zodat verschillende kaarten zichtbaar zijn. Wanneer collega's tijdens een casusbespreking van een

andere collega iets horen waarop ze willen “*aanhaken en dat past bij één van die vragen*” (H1) van de reflectiekaarten, pakken ze dat kaartje van de tafel. Dit doet de hulpverlener niet per thema, alle kaarten worden neergelegd. De hulpverlener noemt ook de mogelijkheid tot het maken van een “*voorselectie*” (H1) van de kaarten, door van tevoren te beoordelen welke vragen mogelijk relevant zijn en deze aan de andere hulpverleners te geven. Tevens noemt een opleider het maken van een voorselectie en geeft aan dat dit kan “*op onderwerp of op kaartjes*” (O2). De opleider gaf aan dat de kaarten soms per thema worden gebruikt, omdat deze thema's overeenkomen met de onderdelen van de interventie die zij onderwijzen. Een andere hulpverlener geeft aan dat de volgende keer ook te willen doen wanneer de kaarten worden gebruikt: “*Ik zou, als ik ze weer een keer van tafel haal, misschien dan toch zelf eerder een voorselectie maken van wat kaartjes waarvan ik denk, nou, die zijn wat specifiek gericht op [op] mijn team*” (H2), zodat er geselecteerd kan worden op de fase van het traject waarin hulpverleners zich bevinden en op de vragen die op dat moment spelen. Een opleider gaf daarnaast aan de kaarten “*gewoon zo uit een stapel te halen*” (O2). De andere opleider gaf aan de kaarten uit de delen: “*gewoon blind, [zeg maar] de kaarten deel ik rond en dan vraag ik aan de cursisten om bijvoorbeeld op basis van die vraag [ehh ja] zelf [ehh] daar eens op te reageren*” (O1). Daarnaast geeft de opleider aan de kaarten soms te gebruiken als aanvulling op hun eigen reflectiemodel tijdens casuïstiek. Het is “*een mooie aanvulling [en eigenlijk ook op op op ja,] op het model dat we zelf ontwikkeld hebben*” (O1). Zo kunnen verschillende modellen “*elkaar [daarin kunt] versterken [natuurlijk]*” (O1).

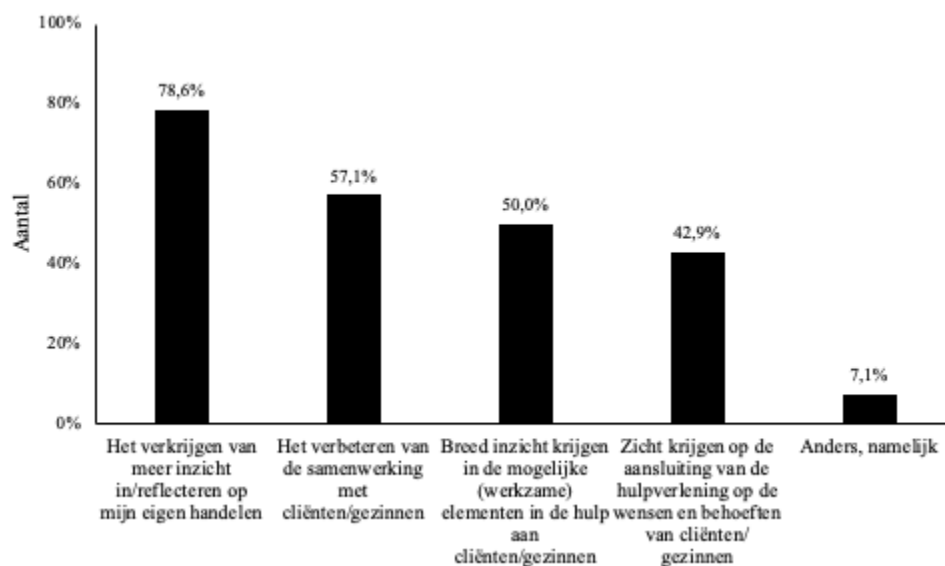
Doeleinden van gebruik reflectiekaarten

Hulpverleners

In figuur 2 is weergegeven voor welke doelen de hulpverleners de reflectiekaarten gebruiken. Hierbij is het doel om te reflecteren op het eigen handelen het meest gekozen. Één respondent heeft aangegeven dat hij/zij de kaarten heeft gebruikt met het doel om ze uit te proberen.

Figuur 2

Doel van het gebruik van reflectiekaarten voor hulpverleners

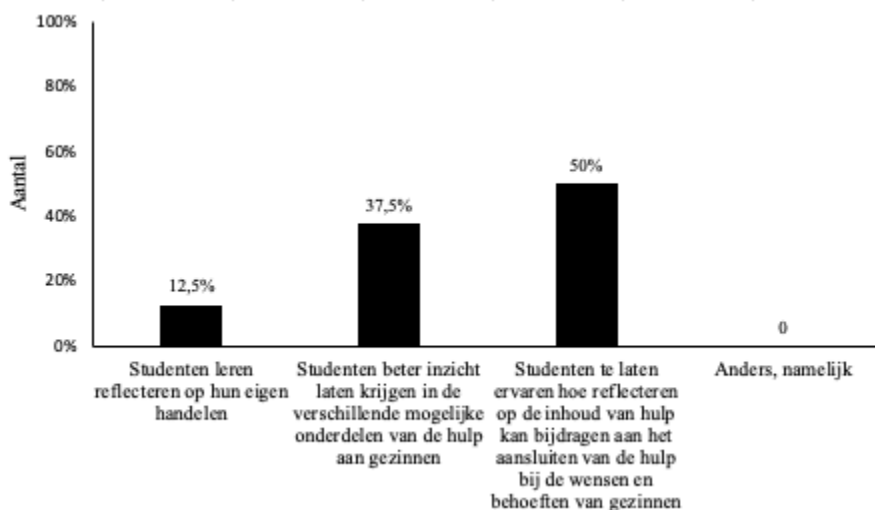

Opleiders

In figuur 3 valt te zien met welke doelen de opleiders de reflectiekaarten gebruiken. Hierbij wordt het doel om studenten te laten ervaren hoe reflecteren op de inhoud van de hulp kan bijdragen aan het aansluiten bij de wensen en behoeften van gezinnen het meest gekozen.

Figuur 3

Doel van het gebruik van reflectiekaarten voor opleiders

Hulpverleners en opleiders geven in de interviews aan dat zij de reflectiekaarten voor verschillende doelen gebruiken. Een hulpverlener heeft aangegeven dat de kaarten gebruiksvriendelijk zijn. *“Het vraagt niet veel instructie”* (H2), *“Je kunt ze makkelijk meenemen”* (H2). Daarnaast wordt door een respondent aangegeven dat het visueel zien van de kaartjes ervoor zorgt dat er iets wordt *“geactiveerd bij jezelf. [En] als het niet op tafel zou liggen, dan blijf je misschien een beetje vastzitten op je eigen gedachten spinsels”* (H1). Zo komen *“dingen meer naar voren waar je anders misschien niet zo snel aan gedacht zou hebben om te vragen”* (H1). Volgens een hulpverlener kunnen de kaarten helpen om te kijken of professionals bij hun casus op de goede weg zitten. De kaarten helpen volgens hen bij het *“analyseren [en] en te ordenen”* (H2) van taken die nog gedaan moeten worden. Ook wordt door opleiders aangegeven dat de kaarten *“inzicht”* bieden (O2). Inzicht om *“wat vanuit een ander [ja ander] standpunt, [zeg maar] naar de situatie te kijken”* (O1). Daarbovenop zorgen de kaarten volgens

respondenten voor “*planmatig werken*” (O2). De opbouw van de thema’s helpt om te inventariseren welke stappen al gezet zijn. Zo kunnen de kaarten gebruikt worden als een soort “*checklist*” (H2).

Daarnaast geeft een opleider aan dat de kaarten ondersteunen bij het op een mildere manier stellen van confronterende vragen. “*Het maakt dat ze (hulpverleners) wat kwetsbaarder durven te zijn over de dingen die ze niet weten*” (O2). “*Een kaartje pakken kan de context fijner maken en iets minder [nou soort] bedreigend soort gevoel*” geven (O2). Bovendien wordt er aangegeven dat de kaarten ervoor zorgen dat onbewuste gedachtes wat meer naar boven komen, het zorgt voor een stukje bewustzijn. Het gaat dan om “*onbewust bekwaam (...), omzetten in bewust bekwaam*” (O2). Dit gebeurt doordat de kaarten bepaalde vragen stellen waar een professional voorheen minder mee bezig was. “*Dat (de kaarten) helpt ze wel om zich bewust te worden van thema's of [of] vragen waar ze misschien op een ander moment dus niet bewust van waren*”. (O1) En dit bewustzijn vertaalt zich “*niet alleen bij die ene werker die het inbrengt [zet], die vertaalt zich naar de groep die meeluistert*” (O2).

De respondenten geven tevens aan dat de kaarten structuur en kaders bieden. “*Wat ik er heel fijn aan vind, is dat je dat toch een beetje houvast geeft*” (H1). “*Het dwingt [tussen aanhalingstekens] jezelf of als collega's, om iets meer bij het onderwerp van het gesprek te blijven*” (H1). De kaarten geven “*suggesties*” (O1) over waar het verhaal over kan gaan en geven een bepaalde denkrichting, waardoor de professionals wat minder afdwalen.

Discussie

De onderzoeksvraag die centraal stond in dit onderzoek, was: ‘Wat zijn de ervaringen van hulpverleners en opleiders met de reflectietool ontwikkeld om te reflecteren op werkzame elementen binnen interventies voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen?’ Dit is onderzocht aan de hand van een vragenlijst en door middel van aanvullende interviews. De deelnemers waren hulpverleners van Nederlandse hulporganisaties die betrokken zijn bij interventies voor GMCP en hun opleiders, die begin 2024 de reflectiekaarten hebben besteld. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden zijn twee deelvragen opgesteld: 1) In hoeverre gebruiken hulpverleners en opleiders de reflectiekaarten? 2) Op welke manieren en voor welke doeleinden gebruiken hulpverleners en opleiders de reflectiekaarten?

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat de kaarten na ontvangst nog weinig zijn ingezet. Ze zijn tot nu toe voornamelijk enkele keren gebruikt. Een mogelijke verklaring voor het beperkte gebruik van de reflectiekaarten is dat professionals hun werkzaamheden gehaast achter elkaar opvolgen, waardoor er weinig gelegenheid is om te reflecteren (Evenboer et al., 2024). Uit ander onderzoek is daarnaast gebleken dat het vaak een uitdaging is om voldoende tijd voor reflectie vrij te maken, omdat hulpverleners reflecteren op casuïstiek als extra werkdruk ervaren (Holwerda et al., 2019). Een andere verklaring die in het huidige onderzoek naar voren komt, is dat hulpverleners en opleiders vaak andere reflectiemodellen gebruiken die beter aansluiten bij hun werkwijze. Dit is vanuit de praktijk ook goed te verklaren, aangezien interventies zoals IAG en PMTO hun eigen reflectiemodellen hebben. Deze reflectiemodellen worden vaak al toegepast tijdens de opleidingen (Van Rooijen, 2020; Baumann et al., 2014).

Uit dit onderzoek blijkt verder dat de kaarten op diverse manieren worden ingezet, met name tijdens supervisie- en intervisiebijeenkomsten. De kaarten worden het meest gebruikt

gedurende trajecten en worden niet ingezet aan het einde van opleidings- of hulpverleningstrajecten. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat er vooral per thema wordt gereflecteerd en dat de thema's van de kaarten over het algemeen goed worden ontvangen. Volgens opleiders en hulpverleners levert het reflecteren per thema van de reflectiekaarten immers behoorlijk wat op. Het thema 'manier van werken' levert volgens opleiders en hulpverleners het minste op in vergelijking met de andere thema's. Dit thema gaat over de wijze waarop de werkzame elementen worden ingezet, via psycho-educatie en vooral via oefenen. Uit het onderzoek van Evenboer et al. (2019), dat zich richtte op interventies voor GMCP, blijkt dat gedragsoefening in de onderzochte instellingen standaard gedurende het hele traject en door alle hulpverleners wordt ingezet. Het kan zijn dat dit thema van de reflectiekaarten daarom als minder opbrengstgevend wordt ervaren, juist omdat het zo vanzelfsprekend is en professionals er daardoor minder bewust bij stil willen staan.

Daarnaast valt op dat opleiders positiever zijn over de opbrengst van het thematisch reflecteren voor studenten dan hulpverleners over de opbrengst ervan voor henzelf. Een verklaring hiervoor kan zijn dat binnen het onderwijs van de sociale wetenschappen reflectie als erg belangrijk wordt beschouwd (Van Beveren et al., 2018) en dit door opleiders zo veel mogelijk gestimuleerd moet worden (Meinardi, 2017). Dit terwijl hulpverleners reflecteren meer zien als extra werkdruk (Holwerda et al., 2019) en hier dus negatiever op terug zouden kunnen kijken. Bij de interpretatie van deze resultaten is het wel belangrijk om rekening te houden met het feit dat aanzienlijk minder opleiders dan hulpverleners de vragenlijst hebben ingevuld.

Ten slotte blijkt uit dit onderzoek dat de reflectiekaarten voor verschillende doeleinden worden ingezet. Dit is positief, omdat het erop kan wijzen dat de kaarten flexibel en breed toepasbaar zijn in de praktijk. De kaarten bieden onder andere structuur, brengen vragen naar

boven die professionals eerder niet hadden overwogen, zijn gebruiksvriendelijk en dragen bij aan bewustwording. Opleiders hebben het doel om studenten te laten ervaren hoe reflecteren op de inhoud van de hulp kan bijdragen aan het aansluiten bij de wensen en behoeften van gezinnen het meest gekozen. Hulpverleners hebben het doel om te reflecteren op het eigen handelen het meest gekozen. Dit laat zien dat de kaarten gebruikt kunnen worden voor zowel cliëntgerichte reflectie, waarbij wordt gekeken naar hoe de hulp aansluit bij de behoeften van gezinnen, als voor persoonlijke reflectie op het eigen professioneel handelen. Dit sluit aan bij het onderzoek van Curry & Epley (2022), waarin wordt aangegeven dat reflectie professionals kan ondersteunen bij het zorgen voor zowel zichzelf als hun cliënten.

Sterke punten en beperkingen van het onderzoek

Bij het analyseren van de resultaten van dit onderzoek zijn zowel de sterke als de zwakke aspecten van belang. Het eerste sterke punt van dit onderzoek is de toepassing van de mixed-methods benadering. Door kwalitatieve data te combineren met kwantitatieve data, vermindert zowel de beperkte generaliseerbaarheid van kwalitatief onderzoek als de beperkte diepgang van kwantitatief onderzoek (Green et al., 2015). In dit onderzoek maakte de combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden het mogelijk om de resultaten van de vragenlijst beter te interpreteren, doordat in de interviews kon worden doorgevraagd op de gegeven antwoorden en om voorbeelden kon worden gevraagd.

Een tweede sterk punt is het gebruik van semi-gestructureerde interviews. Dit is een methode van gegevensverzameling waarbij de onderzoeker het doel heeft om het unieke perspectief van de deelnemers beter te begrijpen. Het belangrijkste voordeel van het gebruik van deze methode was dat het een gericht interview mogelijk maakte op basis van vooraf opgestelde

vragen, terwijl er tegelijkertijd voldoende ruimte was om tijdens het gesprek aanvullende vragen te stellen die voortkwamen uit informatie van de deelnemers, wat het mogelijk maakte om daadwerkelijk met hen in gesprek te gaan (Adeoye-Olatunde & Olenik, 2021).

Aan dit onderzoek zijn ook enkele beperkingen verbonden. Ten eerste is er in dit onderzoek gebruikgemaakt van zelfselectie. Dit brengt als beperking met zich mee dat de data enkel afkomstig zijn van deelnemers die er zelf voor kozen om deel te nemen (Ross & Bibler, 2019). Dit kan leiden tot een selectiebias, omdat deze groep mogelijk niet representatief is voor de volledige doelgroep. Opvallend is dat veel respondenten aangaven de kaartenset slechts beperkt te hebben gebruikt. Mogelijk waren zij juist gemotiveerd om deel te nemen om feedback te geven over belemmeringen of mogelijke aanpassingen in het gebruik, al kan hierover geen definitieve uitspraak worden gedaan.

Daarnaast kende het onderzoek een kleine steekproefomvang. Van de 154 die de vragenlijst ontvingen, konden uiteindelijk slechts 21 worden geanalyseerd. Dit lage aantal is deels te wijten aan een fout in de opzet van de vragenlijst, waarbij de vragenlijst automatisch stopte zodra deelnemers aangaven geen toestemming te geven voor het opslaan van hun persoonsgegevens, waardoor hun gegevens niet konden worden meegenomen in het onderzoek. Ook deelnemers die geen interesse hadden in contact over interviews of resultaten en daarom geen persoonsgegevens hoefden in te vullen, werden hierdoor uitgesloten van het onderzoek. Als gevolg hiervan ging een aanzienlijk deel van de data verloren. Mogelijk zijn daardoor juist reacties gemist van personen die de kaarten intensief gebruiken of er een afwijkende mening over hebben.

Implicaties voor onderzoek

Dit onderzoek geeft voor het eerst inzicht in hoe de reflectiekaarten ‘Werkzame elementen in de hulp aan gezinnen met ZOP en GMCP’ in de praktijk gebruikt worden, door te onderzoeken hoe vaak professionals de kaarten inzetten, op welke manieren zij dat doen en voor welke doeleinden. De resultaten bieden waardevolle inzichten in het gebruik van de reflectiekaarten bij de hulp aan gezinnen met ZOP en GMCP en kunnen bijdragen aan de optimalisatie en verdere afstemming van de toepassing van de kaarten in de praktijk. Hoewel de kaarten momenteel nog beperkt worden gebruikt, laten de resultaten zien dat hulpverleners en opleiders ze op verschillende manieren inzetten en als waardevol ervaren, zowel bij reflectie op het eigen handelen als op de afstemming op gezinnen. Door het delen van deze positieve ervaringen en diverse toepassingen kan het gebruik van de kaarten in de praktijk mogelijk toenemen. Opleiders en hulpverleners kunnen hierdoor meer gemotiveerd raken om de kaarten te gebruiken, omdat zij zien dat de kaarten daadwerkelijk iets opleveren.

Uit dit onderzoek komen enkele suggesties naar voren voor aanpassingen aan de kaarten, zodat deze gebruiksvriendelijker worden en het gebruik ervan gestimuleerd kan worden. Ten eerste is aangegeven dat de huidige vragen niet altijd aansluiten bij de complexiteit van de hulpverlening. Het toevoegen van meer open, verdiepende vragen en het weghalen van enkele gesloten vragen zou ervoor kunnen zorgen dat hulpverleners en opleiders een uitgebreider gesprek kunnen voeren. Daarnaast is aangegeven dat de tekst op de kaarten te lang is. Het inkorten ervan kan zorgen voor meer duidelijkheid. Ook zouden de kaarten meer methodisch gemaakt kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld door ze passend te maken bij de verschillende interventies. Tot slot kan het thema 'manier van werken' worden geëvalueerd en aangepast zodat het werken met dit thema meer oplevert.

Vervolgonderzoek zou kunnen onderzoeken of de voorgestelde aanpassingen het gebruik van de kaarten vergroten en of deze veranderingen door hulpverleners en opleiders als waardevol worden ervaren. Daarnaast is het belangrijk om de effectiviteit van de kaarten te onderzoeken. Daarbij kan worden nagegaan of het gebruik van de kaarten daadwerkelijk leidt tot een verbeterde inzet van de werkzame elementen en zo de effectiviteit van interventies vergroten. Duidelijkheid hierover kan het vertrouwen in de kaarten vergroten en hun gebruik stimuleren.

Referenties

- Adeoye-Olatunde, O. A., & Olenik, N. L. (2021). Research and scholarly methods: Semi-structured interviews. *Journal Of The American College Of Clinical Pharmacy*, 4(10), 1358–1367.
- ATLAS.ti Scientific Software Development GmbH. (2024). ATLAS.ti Mac (version v9.13.2-2025) [Qualitative data analysis software]. <https://atlasti.com>
- Baumann, A. A., Domenech Rodríguez, M. M., Amador, N. G., Forgatch, M. S., & Parra-Cardona, J. R. (2014). Parent Management Training-Oregon model (PMTOTM) in Mexico City: Integrating cultural adaptation activities in an implementation model. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 21(1), 32.
- Bodden, D. H. M., & Deković, M. (2016). Multiproblem Families Referred to Youth Mental Health: What's in a Name? *Family Process*, 55(1), 31–47.
<https://doi.org/10.1111/famp.12144>
- Bolt, A., & Stokman, M. (2016). Gezin Centraal – efficiënte hulpverlening aan gezinnen. In *Gezin Centraal*. <https://gezincentraal.nl/wp-content/uploads/2016/02/Gezin-Centraal-artikel-Tijd-voor-jeugd-red-Q.pdf>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Curry, A., & Epley, P. (2022). “It Makes You a Healthier Professional”: The Impact of Reflective Practice on Emerging Clinicians’ Self-Care. *Journal of Social Work Education*, 58(2), 291–307.
- De Graaf, I., Speetjens, P., Smit, F., De Wolff, M., & Tavecchio, L. (2008). Effectiveness of the

- Triple P Positive Parenting Program on parenting: A meta-analysis. *Family Relations*, 57(5), 553-566.
- Evenboer, K. E., Huyghen, A. M. N., Tuinstra, J., Reijneveld, S. A., & Knorth, E. J. (2017). Looking into care: The reliability and feasibility of a Taxonomy of Care for Youth. *Journal Of Social Work*, 17(1), 21–33.
- Evenboer, K. E., Jansen, D., & Reijneveld, M. (2019). *Mixed-methods onderzoek naar de inhoud van de ondersteuning aan gezinnen met meervoudige problematiek*. Universitair Medisch Centrum Groningen.
- Evenboer, K. E., Reijneveld, S. A., & Jansen, D. E. M. C. (2018). Improving care for multiproblem families: Context-specific effectiveness of interventions? *Children And Youth Services Review*, 88, 274–285. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.03.024>
- Evenboer, K. E., Welmers van de Poll, M., & te Roller, M. (2024). It Takes a Village to Raise Professionals: Het Belang van Reflecteren en Collectief Leren bij Complexe Casuïstiek, *Jeugd in Ontwikkeling*, 4. DOI: 10.54447/JiO.18804
- Goense, P., Boendermaker, L., Van Yperen, T., Stams, G. J., & Van Laar, J. (2014). Implementation of Treatment Integrity Procedures. *Zeitschrift Für Psychologie*, 222(1), 12–21. <https://doi.org/10.1027/2151-2604/a000161>
- Green, C. A., Duan, N., Gibbons, R. D., Hoagwood, K. E., Palinkas, L. A., & Wisdom, J. P. (2015). Approaches to mixed methods dissemination and implementation research: methods, strengths, caveats, and opportunities. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42, 508-523.
- Henggeler, S. W. (2012). Multisystemic therapy: Clinical foundations and research outcomes. *Psychosocial Intervention*, 21(2), 181-193.

- Hermanns, J., Klap, A., Smit, K., & Zwart, A. (2012). Wraparound Care in de jeugdzorg. Implementatie van Intensieve Pedagogische Thuishulp. SWP.
- Holwerda, A., Labun, A., Heyse, L., & Serra, M. (2019). Zorgtrajecten evalueren aan de 'dialogotafel': Hulpverleners en cliënten delen hun ervaringen. *Kind en Adolescent Praktijk*, 18(3), 14–21. <https://doi.org/10.1007/s12454-019-0028-7>
- Holwerda, A., Reijneveld, S. A., & Jansen, D. E. M. C. (2014). De effectiviteit van hulpverlening aan multiprobleemgezinnen: een overzicht. In *Universitair Medisch Centrum Groningen*. <https://c4youth.nl/wordpress/wp-content/uploads/2017/01/Rapport-De-effectiviteit-van-hulpverlening.pdf>
- Knot-Dickscheit, J. (2022). *Hoe kunnen we gezinnen met langdurige en complexe problemen beter helpen?* Geraadpleegd op 'Hoe kunnen we gezinnen met langdurige en complexe problemen beter helpen?' | Nieuwsberichten | Rijksuniversiteit Groningen.
- Lee, B. R., Ebesutani, C., Kolivoski, K. M., Becker, K. D., Lindsey, M. A., Brandt, N. E., Cammack, M., Strieder, F. H., Chorpita, B. F. & Barth, R. P. (2016). Program and practice elements for placement prevention: a review of interventions and their effectiveness in promoting home-based care. *American Journal Of Orthopsychiatry*, 84(3), 244.
- Leung, F. H., & Savithiri, R. (2019). Spotlight on focus groups. *Canadian Family Physician*, 55(2), 218–219.
- Lewis, R. E. (2005). The effectiveness of Families First services: An experimental study. *Children and Youth Services Review*, 27(5), 499-509.
- Mann, K., Gordon, J., & MacLeod, A. (2009). Reflection and reflective practice in health

- professions education: a systematic review. *Advances in health sciences education*, 14, 595-621.
- Meinardi, L. (Red.). (2017). *Landelijk opleidingsdocument sociaal werk*.
- Nederlands Jeugdinstituut. (2020). *Cijfers over gezinnen met meervoudige en complexe problemen*. Geraadpleegd op <https://www.nji.nl/cijfers/gezinnen-met-meervoudige-en-complexeproblemen#:~:text=Een%20gezin%20met%20meervoudige%20en,psychosociale%20problemen%20bij%20de%20ouders>
- Pannebakker, N. M., Kocken, P. L., Theunissen, M. H. C., Van Mourik, K., Crone, M. R., Numans, M. E., & Reijneveld, S. A. (2018). Services use by children and parents in multiproblem families. *Children And Youth Services Review*, 84, 222–228.
<https://doi.org/10.1016/j.chidyouth.2017.12.003>
- Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (2024). *Gezinnen met meervoudige en complexe problemen*. <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/gezinnen-met-meervoudige-en-complexe-problemen/>
- Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming. (2024). *Radicalisering: Werkzame elementen*
<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/radicalisering/aanpak-en-interventies/uitgangsvragen-en-aanbevelingen/werkzame/elementen/>
- Ross, P. T., & Bibler Zaidi, N. L. (2019). Limited by our limitations. *Perspectives On Medical Education*, 8, 261-264.
- Shorten, A., & Smith, J. (2017). Mixed methods research: expanding the evidence base. *Evidence-based Nursing*, 20(3), 74–75.
- Sigmarsdóttir, M., Thorlacius, Ö., Guðmundsdóttir, E. V., & DeGarmo, D. S. (2015). Treatment

- effectiveness of PMTO for children's behavior problems in Iceland: Child outcomes in a nationwide randomized controlled trial. *Family Process*, 54(3), 498-517.
- Steketee, M., Jansma, A., & Gilsing, R. (2015). Wat werkt bij multiprobleemgezinnen? Ervaringen uit Rotterdam. In *Utrecht: Verwey-Jonker Instituut*. <https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/2771-multiprobleemgezinnen-web-2.pdf>
- Taiwo, A. (2022). Social workers' use of critical reflection. *Journal of Social Work*, 22(2), 384-401.
- Tausendfreund, T. (2015). *Coaching families with multiple problems: care activities and outcomes of the flexible family support programme Ten for the Future*. [Thesis Fully Internal (DIV), University Of Groningen].
- Tausendfreund, T., Knot-Dickscheit, J., Schulze, G. C., Knorth, E. J., & Grietens, H. (2016). Families in multi-problem situations: Backgrounds, characteristics, and care services. *Child & Youth Services*, 37(1), 4–22. <https://doi.org/10.1080/0145935x.2015.1052133>
- Tuenter, T., Hooijsma, M., Donker, A., & Nederlands Jeugdinstituut. (2020). *Gezinnen met meervoudige en complexe problemen in 2017: Een analyse met behulp van CBS microdata*. <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-06/Gezinnen%20met%20meervoudige%20en%20complexe%20problemen%20in%202017.pdf>
- Van Assen, A. A., Knot-Dickscheit, J. J., Post, W. W., & Grietens, H. H. (2022). Home-visiting interventions for families with complex and multiple problems: A systematic review and meta-analysis of out-of-home placement and child outcomes. *Children And Youth Services Review*, 114, 104994.
- Van Beveren, L., Roets, G., Buysse, A., & Rutten, K. (2018). We all reflect, but why? A

- systematic review of the purposes of reflection in higher education in social and behavioral sciences. *Educational Research Review*, 24, 1-9.
- Van der Pol, T. M., Hoeve, M., Noom, M. J., Stams, G. J. J., Doreleijers, T. A., van Domburgh, L., & Vermeiren, R. R. (2017). Research Review: The effectiveness of multidimensional family therapy in treating adolescents with multiple behavior problems—a meta-analysis. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, 58(5), 532-545.
- Van der Steege, M., de Veld, D., & Zoon, M. (2020). *Richtlijn Gezinnen met meervoudige complexe problemen voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming.
- Van der Stouwe, T., Asscher, J. J., Stams, G. J. J., Deković, M., & Van der Laan, P. H. (2014). The effectiveness of multisystemic therapy (MST): A meta-analysis. *Clinical psychology review*, 34(6), 468-481.
- Van Hattum, M., & van Hal, L. (2015). Meervoudig: Samenwerking tussen hulpverleners in gezinnen met meervoudige problemen. *Maatwerk*, 16, 31-33.
- van Rooijen (2020). Databank effectieve jeugdinterventies: ‘Intensieve Ambulante Gezinsbehandeling’. *Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut*. Van www.nji.nl/jeugdinterventies.
- Visscher, L., Evenboer, E., Reijneveld, M., Scholte, R., & Jansen, D. (2023). Gezinnen met meervoudige en complexe problemen: wat werkt voor wie, en hoe komt dat? *Kind en Adolescent Praktijk*, 22(3), 24-30.
- Visscher, L., Evenboer, E., Scholte, R. H. J., Yperen, van, T., Knot-Dickscheit, J., Jansen, D., & Reijneveld, M. (2020). *De inhoud van interventies voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen in de dagelijkse praktijk*.

https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/161400423/3._Inhoud_interventies_in_de_praktijk.pdf

- Visscher, L. (2022). *Elements that determine the effectiveness of interventions for families with multiple problems; towards more tailored care*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.234621134>
- Visscher, L., Jansen, D. E. M. C., Scholte, R. H. J., Van Yperen, T. A., Evenboer, K. E., & Reijneveld, S. A. (2022). Elements of care that matter: Perspectives of families with multiple problems. *Children And Youth Services Review*, 138, 106495. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106495>
- Wallin, K. P., & Nevenon, L. (2007). Intensive family therapy: a program evaluation. *Journal of family psychotherapy*, 18(2), 1-15.
- Weiss, B., Han, S., Harris, V., Catron, T., Ngo, V. K., Caron, A., Gallop, R., & Guth, C. (2013). An independent randomized clinical trial of multisystemic therapy with non-court-referred adolescents with serious conduct problems. *Journal of consulting and clinical psychology*, 81(6), 1027.
- Wilson, C. (2014). Semi-structured interviews. *Interview techniques for UX practitioners*, 1, 23-41.
- ZonMw. (2024, 22 april). Hulp aan gezinnen met complexe problemen: van kennis naar tools. ZonMw. <https://www.zonmw.nl/nl/nieuws/hulp-aan-gezinnen-met-complexe-problemen-van-kennis-naar-tools>
- Zoon, M., van Rooijen, K., & Berg-le Clerq, T. (2020). Wat werkt in de hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problemen. *NJI instituut*.

Bijlage A.

Vragenlijst

Beste hulpverlener en opleider,

Een tijd geleden heeft u de reflectiekaarten ‘Werkzame elementen in de hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problemen (GMCP)’ ontvangen. We zijn erg benieuwd naar uw ervaringen met deze reflectiekaarten en wat het u oplevert. Daarom doen wij hier onderzoek naar. Het doel van dit onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen met het gebruik van de reflectiekaarten en wat het hulpverleners en opleiders oplevert. Daarbij wordt onderzocht of en hoe de kaarten bijdragen aan reflectie op werkzame elementen in de hulp aan GMCP. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. De vragenlijst is opgedeeld in drie delen:

Deel 1: Achtergrondkenmerken

Deel 2: Vragen over het gebruik van de reflectiekaarten en het doel

Deel 3: Vragen naar de ervaringen van het werken met de reflectiekaarten en wat het oplevert

Aan het eind van de vragenlijst vragen wij u of u bereid bent om mee te doen aan een kort verdiepend interview over uw ervaringen. Door middel van deze interviews hopen we nog meer te leren over uw ervaringen en de uitkomsten uit de vragenlijst beter te kunnen interpreteren.

Bij voorbaat dank voor uw deelname aan het onderzoek.

Om naar de vragenlijst te gaan klikt u hieronder op het pijltje.

Vragen over toestemming

In de onderstaande pdf vindt u uitgebreide informatie over het onderzoek, de verwerking en het gebruik van uw gegevens. Aansluitend vragen wij uw toestemming voor deelname aan dit onderzoek. Informatiebrief .pdf

Toestemming voor deelname aan het onderzoek

- o Ja, ik geef toestemming voor deelname en vul de vragenlijst in; deze toestemming loopt tot 01-01-2035
- o Nee, ik geef geen toestemming voor deelname
Wanneer “Nee, ik geef geen toestemming voor deelname” aangevinkt is, wordt de vragenlijst afgesloten.

Deel 1: Achtergrondkenmerken

1a. Wat is uw leeftijd?

- ☐ Jonger dan 18 jaar
- ☐ 18-25
- ☐ 26-40
- ☐ 40-50
- ☐ Ouder dan 50 jaar

1b. Vanuit welke rol vult u deze enquête in?

Indien beide opties op u van toepassing zijn, kies dan de optie waarbij u gebruikmaakt van de reflectiekaarten.

- ☐ Hulpverlener
- ☐ Opleider op mbo, hbo of universiteit

Versie Hulpverleners:

1c. In welke setting werkt u hoofdzakelijk?:

- ☐ Jeugdbescherming/jeugdreclassering
- ☐ Residentiële hulp
- ☐ Ambulante ondersteuning
- ☐ Anders, namelijk

1d. Met welke interventie werkt u voornamelijk?

- ☐ IAG
- ☐ MST
- ☐ MDFT
- ☐ Gezin Centraal
- ☐ PMTO
- ☐ 10 voor Toekomst
- ☐ Families First
- ☐ Triple 4-5
- ☐ Anders, namelijk

1e. In welke provincie werkt u?

- ☐ Groningen
- ☐ Friesland

- ☐ Drenthe
- ☐ Overijssel
- ☐ Flevoland
- ☐ Gelderland
- ☐ Utrecht
- ☐ Noord-Holland
- ☐ Zuid-Holland
- ☐ Zeeland
- ☐ Noord-Brabant
- ☐ Limburg

1.f. Heeft u al eens gebruik gemaakt van de reflectiekaarten ‘Werkzame elementen in de hulp aan GMCP’?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Optie nee op vraag gebruik reflectiekaarten:

Kunt u ons een toelichting geven over wat maakt dat u geen gebruik maakt van de reflectiekaarten?

Heeft u interesse om de kaarten in de toekomst te gaan gebruiken?

Wat zou u nodig hebben om de kaarten te gaan gebruiken?

Optie ja op vraag gebruik reflectiekaarten:

Deel 2: vragen over het gebruik van de reflectiekaarten en het doel

2.a Hoe vaak heeft u de reflectiekaarten gebruikt sinds ze aan u zijn verstrekt?

- ☐ Dagelijks
- ☐ Wekelijks
- ☐ Maandelijks
- ☐ Enkele keren sinds ik de kaarten heb ontvangen

- o Anders, namelijk

2.b In welke context zet u de reflectiekaarten in? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- o Ik gebruik de kaarten zelf om te reflecteren op wat ik doe in relatie tot een specifieke casus
- o In intervisie (met collega's)
- o In supervisie (met een gedragswetenschapper/supervisor)
- o In gesprek met de cliënt/het gezin waarmee ik werk
- o Anders, namelijk

2.c Met welk doel gebruikt u de reflectiekaarten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- o Het verkrijgen van meer inzicht in/reflecteren op mijn eigen handelen
- o Het verbeteren van de samenwerking met cliënten/gezinnen
- o Breed inzicht krijgen in de mogelijke (werkzame) elementen in de hulp aan cliënten/gezinnen
- o Zicht krijgen op de aansluiting van de hulpverlening op de wensen en behoeften van cliënten/ gezinnen
- o Anders, namelijk

2.d De reflectiekaarten kunnen worden gebruikt om te reflecteren op de hulp aan een specifieke casus of om te reflecteren op de hulp in het algemeen (niet gerelateerd aan een specifieke casus).

Hoe gebruikt u de reflectiekaarten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- o Ik gebruik de reflectiekaarten gerelateerd aan een specifieke casus
- o Ik gebruik de reflectiekaarten vooral om in het algemeen te reflecteren op de geboden hulp (niet gerelateerd aan een specifieke casus)
- o Anders, namelijk

2.e Op welk moment gebruikt u de reflectiekaarten vooral?

- o Aan het begin van een hulpverleningstraject
- o Gedurende een hulpverleningstraject
- o Aan het einde van een hulpverleningstraject
- o Tijdens algemene reflectiemomenten met collega's, los van een specifiek hulpverleningstraject
- o Anders, namelijk

2.f De reflectiekaarten bestaan uit een aantal thema's. U kunt een specifiek thema kiezen en de bijbehorende vragen bespreken of u kunt elke keer een willekeurige kaart uit de stapel pakken.

Hoe gebruikt u de reflectiekaarten?

- ☐ Ik kies telkens specifieke thema's waarmee ik aan de slag ga
- ☐ Ik kies geen specifiek thema, maar pak willekeurig een kaart van de stapel
- ☐ Anders, namelijk

2.g Geef voor elk thema aan hoeveel waarde het oplevert in uw werk.

(Likert-schaal, 1 = Levert helemaal niets op, 2 = Levert een beetje op, 3= Neutraal, 4 = Levert wel wat op en 5= Levert zeer veel op)

- ☐ Inventarisatie van de situatie in het gezin
- ☐ Maken van een gezamenlijk plan
- ☐ Werken aan de doelen die zijn gesteld
- ☐ De samenwerkingsrelatie met het gezin
- ☐ Manier van werken

Deel 3: Vragen naar de ervaringen van de reflectiekaarten en wat het oplevert

3.a Wat levert het gebruik van de reflectiekaarten u in het algemeen op?

3.b Welke voordelen ervaart u in het gebruik van de reflectiekaarten in vergelijking met andere reflectiemethoden?

3.c Door de reflectiekaarten te gebruiken krijg ik beter zicht op of de hulp goed aansluit bij de wensen, behoeften en problemen van gezinnen.

- ☐ Zeer oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Mee eens
- ☐ Zeer mee eens

3.d Ervaart u ook nadelen van het gebruik van de reflectiekaarten? Zo ja, welke?

3.5. Welke onderdelen of vragen zouden volgens u een mooie toevoeging zijn aan de reflectiekaarten?

Versie Opleiders:

1a. Waar werkt u als opleider?

- ☐ Universitaire instelling
- ☐ Hogeschool
- ☐ Middelbaar beroepsonderwijs
- ☐ Anders, namelijk

1b. In welke provincie werkt u?

- ☐ Groningen
- ☐ Friesland
- ☐ Drenthe
- ☐ Overijssel
- ☐ Flevoland
- ☐ Gelderland
- ☐ Utrecht
- ☐ Noord-Holland
- ☐ Zuid-Holland
- ☐ Zeeland
- ☐ Noord-Brabant
- ☐ Limburg

1c. Heeft u al eens gebruik gemaakt van de reflectiekaarten ‘Werkzame elementen in de hulp aan GMCP’?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Optie nee op vraag gebruik reflectiekaarten:

Kunt u ons een toelichting geven wat maakt dat u geen gebruik maakt van de reflectiekaarten?

Heeft u interesse om de kaarten in de toekomst te gaan gebruiken?

Wat zou u nodig hebben om de kaarten te gaan gebruiken?

Optie Ja op vraag gebruik reflectiekaarten:

Deel 2: vragen over het gebruik van de reflectiekaarten en het doel

2.a Hoe vaak gebruikt u de reflectiekaarten gemiddeld?

- ☐ Dagelijks
- ☐ Wekelijks
- ☐ Maandelijks
- ☐ Enkele keren sinds ik de kaarten heb ontvangen
- ☐ Anders, namelijk

2.b In welke context zet u de reflectiekaarten in? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Binnen een vak dat ik geef aan studenten
- ☐ Binnen intervisiebijeenkomsten met studenten
- ☐ Binnen supervisie met studenten
- ☐ Anders, namelijk

2.c Gebruikt u de reflectiekaarten gerelateerd aan specifieke onderwijs- of opleidingssituaties, of meer om in het algemeen te reflecteren op uw rol als opleider? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Ik gebruik de reflectiekaarten tijdens specifieke lessen, trainingen of begeleidingsmomenten met studenten
- ☐ Ik gebruik de reflectiekaarten vooral om in het algemeen te reflecteren op mijn rol als opleider of de inhoud van mijn onderwijs
- ☐ Anders, namelijk

2.d Met welk doel gebruikt u de reflectiekaarten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Studenten leren reflecteren op hun eigen handelen
- ☐ Studenten beter inzicht laten krijgen in de verschillende mogelijke onderdelen van de hulp aan gezinnen
- ☐ Studenten te laten ervaren hoe reflecteren op de inhoud van hulp kan bijdragen aan het aansluiten van de hulp bij de wensen en behoeften van gezinnen

- o Anders, namelijk

2.e Op welk moment gebruikt u de reflectiekaarten vooral?

- o Aan het begin van een opleidingstraject of cursus
- o Gedurende een opleidingstraject of cursus
- o Aan het einde van een opleidingstraject of cursus
- o Tijdens algemene reflectiemomenten met collega's, los van een specifiek opleidingstraject
- o Anders, namelijk

2.f De reflectiekaarten bestaan uit een aantal thema's. U kunt een specifiek thema kiezen en de bijbehorende vragen bespreken of u kunt elke keer een willekeurige kaart uit de stapel pakken.

Hoe gebruikt u de reflectiekaarten?

- o Ik kies steeds specifieke thema's waarmee ik mee aan de slag ga
- o Ik kies geen specifiek thema, maar pak willekeurig een kaart van de stapel
- o Anders, namelijk

2.g Geef voor elk thema aan in hoeverre het de studenten iets oplevert om te reflecteren op de vragen binnen dit thema

(Likert-schaal, 1 = Levert helemaal niets op, 2 = Levert een beetje op, 3= Neutraal, 4 = Levert wel wat op en 5= Levert zeer veel op)

- o Inventarisatie van de situatie in het gezin
- o Maken van een gezamenlijk plan
- o Werken aan de doelen die zijn gesteld
- o De samenwerkingsrelatie met het gezin
- o Manier van werken

Deel 3: Vragen naar de ervaringen van de reflectiekaarten en wat het oplevert

3.a Wat levert het gebruik van de reflectiekaarten u op?

3.b Welke voordelen ervaart u in het gebruik van de reflectiekaarten in vergelijking met andere reflectiemethoden?

3.c Door de reflectiekaarten te gebruiken krijg ik beter zicht op of de hulp goed aansluit bij de wensen, behoeften en problemen van gezinnen.

- ☐ Zeer oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal
- ☐ Mee eens
- ☐ Zeer mee eens

3.d Ervaart u ook nadelen van het gebruik van de reflectiekaarten? Zo ja, welke?

3.5. Welke onderdelen of vragen zouden volgens u een mooie toevoeging zijn aan de reflectiekaarten?

Afsluitende vragen voor hulpverleners en opleiders

Mogen wij contact met u opnemen voor een kort telefonisch interview van maximaal 30 minuten om uw ervaringen verder te bespreken?

- ☐ Ja, ik ben bereid deel te nemen. Je kunt mij benaderen via onderstaand e-mailadres / telefoonnummer
- ☐ Nee, ik ben niet bereid deel te nemen

De resultaten van het onderzoek

- ☐ Ja, ik wil op de hoogte gehouden worden van de resultaten van het onderzoek. Mijn mailadres is:
- ☐ Nee, ik wil niet op de hoogte gehouden worden van de resultaten van het onderzoek

Indien u mee wilt doen aan het interview en/of geïnformeerd wil worden over de resultaten van het onderzoek, gebruiken we de door u hierboven ingevulde persoonsgegevens (naam en mailadres) om contact met u op te kunnen nemen. Wij bewaren dan uw naam en e-mailadres op een beveiligde server van de Rijksuniversiteit Groningen (y-schijf). Alleen het onderzoeksteam heeft toegang tot deze persoonsgegevens. Aan uw persoonsgegevens koppelen we een respondentnummer. De persoonsgegevens worden apart bewaard van de onderzoeksdata. Geeft u toestemming voor het bewaren van uw persoonsgegevens?

- o Ja, ik geef toestemming voor het bewaren van mijn persoonsgegevens (naam en mailadres). Ik weet dat ik tot 01-05-2025 kan vragen om mijn gegevens te laten verwijderen. Ook als ik besluit om te stoppen met deelname, kan ik hierom vragen.
- o Nee, ik geef geen toestemming voor het bewaren van mijn persoonsgegevens.

Bijlage B.

Interviewleidraad

Fijn dat u wilt meewerken aan het onderzoek. Ik ben Isabella Raciti en ik volg de Master Orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit van Groningen. Voor deze opleiding doe ik samen met een medestudent onderzoek naar ervaringen van hulpverleners met het gebruik van de reflectiekaarten 'Werkzame elementen in de hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problemen'. Ik ben benieuwd hoe u ze gebruikt en wat het werken met de reflectiekaarten u oplevert. Als u in dit interview voorbeelden geeft van specifieke casussen willen we u vragen erop te letten dat dit niet herleidbaar is tot de personen waar u het over heeft.

Uw deelname is vrijwillig en u mag altijd tussentijds zonder opgave van reden stoppen en het interview beëindigen. Het gesprek zal ongeveer 30 minuten duren. Ik zou graag dit interview opnemen zodat ik de tekst later goed kan uitwerken. Geeft u daar toestemming voor? Middels de vragenlijst heeft u al een aantal vragen gehad over de reflectietool. Tijdens het interview zal ik een aantal verdiepende vragen stellen. Heeft u nog vragen voordat we beginnen?

1. Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om de reflectiekaarten te gebruiken?
 - a. Kunt u een concreet voorbeeld geven (rekening houdend met privacy) van een voorbeeld waarin u de kaarten heeft ingezet?
 - b. Hoe heeft u dat ervaren?
 - c. Wat werkt daarbij goed en wat werkt daarbij minder goed?
2. Onder welke omstandigheden gebruikt u de reflectiekaarten?
 - a. Wanneer wel en wanneer niet?
 - b. Wat maakte dat u ze soms wel/soms niet inzette? Kunt u dat toelichten?

3. Deze vraag zal per persoon verschillen en gaat in op een antwoord die in de enquête is gegeven die opvalt/meer verdieping vraagt. Voorbeelden van vragen die gesteld kunnen worden volgen hieronder.

In de enquête heeft u aangegeven dat u ... een mooie aanvulling zou vinden op de reflectiekaarten. Kunt u dit toelichten?

OF/EN

In de enquête heeft u aangegeven dat u een specifiek thema kiest om mee aan de slag te gaan. Hoe maakt u deze keuze? Kunt u dit toelichten?

OF/EN

In de enquête noemt u dat de kaarten uw .. opleveren/ dat .. nadelen zijn aan de reflectiekaarten. Kunt u dit toelichten?

OF/EN

Zet u de reflectiekaarten vooral in in het team of laat u ze ook terugkomen in de hulp aan gezinnen? Kunt u hier meer over vertellen?

4. In de enquête gaf u aan dat de reflectiekaarten u ... opleveren. Kunt u dit toelichten?

a. Kunt u daar een voorbeeld van geven?

b. In hoeverre zorgt het werken met de reflectiekaarten ervoor dat u beter kunt aansluiten bij de wensen, behoeften en problemen van gezinnen?

c. In hoeverre zorgen de reflectiekaarten ervoor dat u zich meer bewust bent van de werkzame elementen van hulp en de mate waarin u die inzet?

5. In hoeverre leidt het gebruik van de reflectiekaarten bij u tot een aangepaste manier van werken?

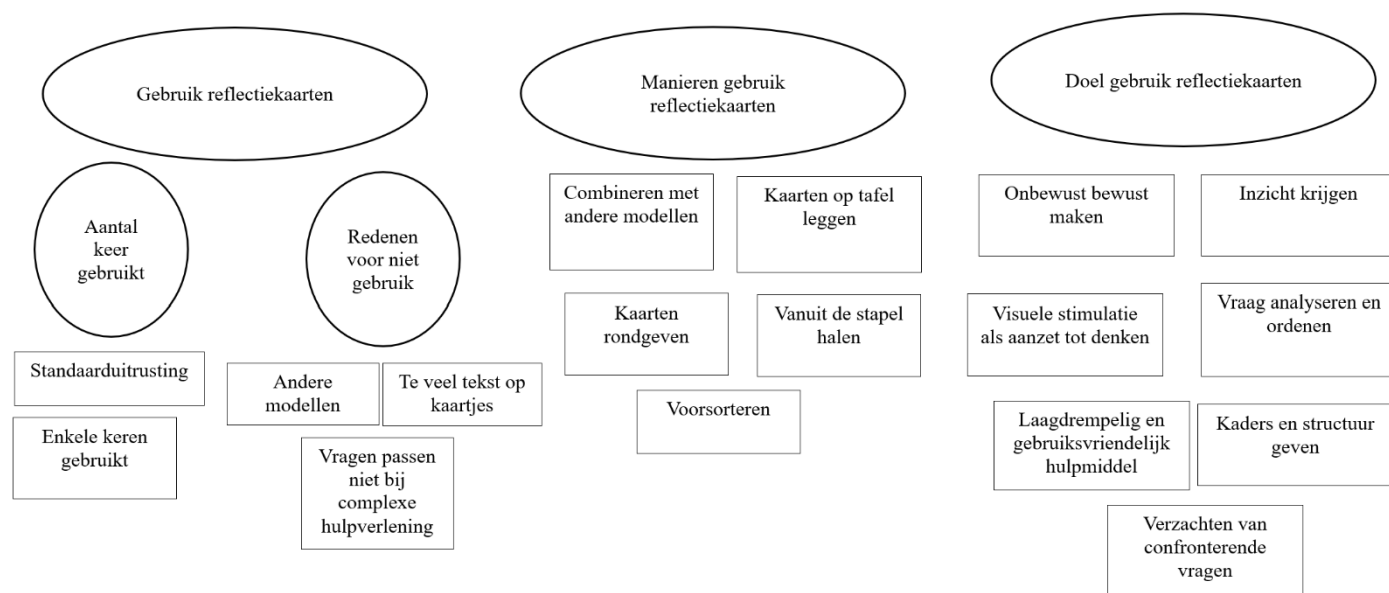
- a. Hoe dan precies? Kunt u daar een voorbeeld van geven?
 - b. In hoeverre is uw manier van reflecteren veranderd door het gebruik van de reflectiekaarten? Kunt u daar meer over vertellen?
6. Afsluiting: Zijn er nog andere zaken die u wilt noemen voordat we het interview afsluiten?

Bijlage C.

Codeboom

Figuur 4

Codeboom van thema's interviews

Bijlage D.

Informatiebrief vragenlijst

Figuur 5

Informatiebrief deelnemers vragenlijst

**rijksuniversiteit
 groningen**

**faculteit gedrags- en
 maatschappijwetenschappen**

INFORMATIE VOOR PROFESSIONALS EN OPLEIDERS – VERSIE VOOR VRAGENLIJST

**“ONDERZOEK NAAR DE ERVARINGEN VAN HULPVERLENERS EN OPLEIDERS MET DE
 REFLECTIEKAARTEN ‘WERKZAME ELEMENTEN IN DE HULP AAN GMCP’
 PED-2324-S-0084**

> Waarom krijg ik deze informatie?

U ontvangt deze informatiebrief omdat u begin 2024 de reflectiekaarten ‘Werkzame Elementen in de hulp aan GMCP’ heeft besteld en uw contactgegevens heeft doorgegeven om u te kunnen benaderen om uw ervaringen met de reflectiekaarten te horen.

De Rijksuniversiteit Groningen doet, in samenwerking met masterstudenten Orthopedagogiek, onderzoek naar de ervaringen van professionals en opleiders met deze reflectiekaarten. Dit doen we door middel van een korte vragenlijst. We zijn benieuwd in hoeverre de reflectiekaarten worden gebruikt, hoe en waarvoor ze worden gebruikt en wat het gebruik professionals en opleiders oplevert.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door masterstudenten van de afdeling Orthopedagogiek, faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, van de Rijksuniversiteit Groningen, onder begeleiding van Loraine Visscher, Universitair Docent Orthopedagogiek en Jana Knot-Dickscheit, Universitair Hoofddocent Orthopedagogiek, beide werkzaam bij de afdeling Orthopedagogiek, faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, van de Rijksuniversiteit Groningen.

> Moet ik meedoen aan dit onderzoek?

Meedoen aan het onderzoek is vrijwillig. Wel is uw toestemming nodig. Lees deze informatie daarom goed door. Stel alle vragen die u misschien heeft, bijvoorbeeld omdat u iets niet begrijpt. Pas daarna besluit u of u wilt meedoen. Als u besluit om niet mee te doen, hoeft u niet uit te leggen waarom, en zal dit geen negatieve gevolgen voor u hebben. Dit recht geldt op elk moment, dus ook nadat u hebt toegestemd in deelname aan het onderzoek.

> Waarom dit onderzoek?

Door middel van dit onderzoek hopen we informatie te verzamelen over hoe en of de reflectiekaarten worden gebruikt en wat het gebruik hulpverleners en opleiders oplevert. Deze informatie draagt ertoe bij dat we meer zicht krijgen op hoe dergelijke reflectiekaarten van toegevoegde waarde kunnen zijn voor professionals en opleiders. Het zorgt er ook voor dat we dergelijke tools in de toekomst (nog) beter kunnen laten aansluiten bij de wensen en behoeften van professionals en opleiders.

> Wat vragen we van u tijdens het onderzoek?

Indien u toestemming geeft voor deelname aan dit onderzoek zal er een link naar vragenlijst naar u toegestuurd worden via de mail of via Whatsapp. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 15 minuten in beslag nemen. De vragenlijst bestaat uit een aantal schaalvragen en een aantal open vragen. De vragenlijst eindigt met de vraag of u wilt deelnemen aan een kort telefonisch of online interview van 30 minuten. Tijdens het interview gaan we graag verder in gesprek over uw ervaringen. Wanneer u aan dit interview wil deelnemen, ontvangt u te zijner tijd daarover informatie. Deelname aan de vragenlijst betekent niet dat u hoeft deel te nemen aan het interview.

Pagina 1

➤ **Welke gevolgen kan deelname hebben?**

Naast de tijdsinvestering heeft deelname aan dit onderzoek geen voor- of nadelen voor u.

➤ **Hoe gaan we met uw gegevens om?**

Als u zich aanmeldt voor het onderzoek, bewaren wij uw naam, e-mailadres en/of telefoonnummer op een beveiligde server van de RUG (y-schijf). Alleen de mensen van de RUG die betrokken zijn bij het onderzoek, hebben toegang tot uw persoonsgegevens. Aan uw persoonsgegevens koppelen we een respondentnummer. De persoonsgegevens worden apart bewaard van de onderzoeksdata. Alleen het onderzoeksteam heeft toegang tot de persoonsgegevens.

De informatie die in dit onderzoek wordt verzameld, wordt verwerkt in masterscripties en in eventuele wetenschappelijke artikelen. De uitkomsten zullen op geen enkele manier herleidbaar zijn tot u of uw cliënten.

Conform de richtlijnen van de Rijksuniversiteit Groningen worden de onderzoeksdata en uw persoonsgegevens (naam en e-mail) tot tien jaar na afloop van dit onderzoek bewaard (tot 01-01-2035). Daarna worden alle gegevens verwijderd.

U hebt ten alle tijden het recht om zich terug te trekken uit het onderzoek. U kunt dat tot uiterlijk 1 mei 2025 doen door een mail te sturen naar Loraine Visscher (l.visscher@rug.nl). Wanneer u zich terugtrekt uit het onderzoek (alvorens de data zijn geanalyseerd en gebruikt) worden uw gegevens direct verwijderd en dus niet tien jaar bewaard.

Indien u op de hoogte gehouden wil worden van de uitkomsten van dit onderzoek en/of eventueel vervolgonderzoek kunt u dit aangeven op het toestemmingsformulier.

➤ **Wat als u mee wilt doen of meer wil weten?**

Als u mee wilt doen aan het onderzoek kunt u dit aangeven in de vragenlijst en kunt u daarna gelijk beginnen met het invullen van de vragenlijst.

U kunt altijd vragen stellen over het onderzoek: nu, tijdens het onderzoek, en na afloop. Dit kan door Loraine Visscher te e-mailen (l.visscher@rug.nl). Als u vragen of zorgen heeft over uw rechten als onderzoeksdeelnemer of de uitvoering van het onderzoek, vragen wij u allereerst contact op te nemen met Loraine Visscher (l.visscher@rug.nl). Mocht dit niet voldoende zijn kunt u ook contact opnemen met de Ethische Commissie Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen: ec-bss@rug.nl.

Als u vragen of zorgen heeft over hoe er met uw persoonsgegevens wordt omgegaan, kunt u ook contact opnemen met de Functionaris Gegevensbescherming van de Rijksuniversiteit Groningen: privacy@rug.nl.

Als onderzoeksdeelnemer heeft u recht op een kopie van deze onderzoeksinformatie.

Bijlage E.

Informatiebrief interviews

Figuur 6

Informatiebrief deelnemers interview

**rijksuniversiteit
 groningen**

**faculteit gedrags- en
 maatschappijwetenschappen**

**INFORMATIE VOOR PROFESSIONALS EN OPLEIDERS
 VERSIE VOOR INTERVIEWS**

**ONDERZOEK NAAR DE ERVARINGEN VAN HULPVERLENERS EN
 OPLEIDERS MET DE REFLECTIEKAARTEN 'WERKZAME ELEMENTEN
 IN DE HULP AAN GMCP'
 PED-2324-S-0084**

> Waarom krijg ik deze informatie?

De Rijksuniversiteit Groningen doet, in samenwerking met masterstudenten Orthopedagogiek, onderzoek naar de ervaringen van professionals en opleiders met deze reflectiekaarten. Dit doen we door middel van een korte vragenlijst en een kort telefonisch of online interview (30 minuten). We zijn benieuwd in hoeverre de reflectiekaarten worden gebruikt, hoe en waarvoor ze worden gebruikt en wat het gebruik professionals en opleiders oplevert.

U heeft de vragenlijst reeds ingevuld en daarin aangegeven dat we u mogen benaderen voor deelname aan het interview. Daarom krijgt u deze informatiebrief en vragen we u deel te nemen aan het interview.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door masterstudenten van de afdeling Orthopedagogiek, faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, van de Rijksuniversiteit Groningen, onder begeleiding van Loraine Visscher, Universitair Docent Orthopedagogiek en Jana Knot-Dickscheit, Universitair Hoofddocent Orthopedagogiek, beide werkzaam bij de afdeling Orthopedagogiek, faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen, van de Rijksuniversiteit Groningen.

> Moet ik meedoen aan dit onderzoek?

Meedoen aan het onderzoek is vrijwillig. Wel is uw toestemming nodig. Lees deze informatie daarom goed door. Stel alle vragen die u misschien heeft, bijvoorbeeld omdat u iets niet begrijpt. Pas daarna besluit u of u wilt meedoen. Als u besluit om niet mee te doen, hoeft u niet uit te leggen waarom, en zal dit geen negatieve gevolgen voor u hebben. Dit recht geldt op elk moment, dus ook nadat u hebt toegestemd in deelname aan het onderzoek.

> Waarom dit onderzoek?

Door middel van dit onderzoek hopen we informatie te verzamelen over hoe en of de reflectiekaarten worden gebruikt en wat het gebruik hulpverleners en opleiders oplevert. Deze informatie draagt ertoe bij dat we meer zicht krijgen op hoe dergelijke reflectiekaarten van toegevoegde waarde kunnen zijn voor professionals en opleiders. Het zorgt er ook voor dat we dergelijke tools in de toekomst (nog) beter kunnen laten aansluiten bij de wensen en behoeften van professionals en opleiders.

> Wat vragen we van u tijdens het onderzoek?

Indien u toestemming geeft voor deelname aan het interview zullen we een kort (30 minuten) interview met u inplannen. Dit kan telefonisch of online (via Google Meet) en kan op een moment dat u het beste schikt.

Pagina 1

**rijksuniversiteit
 groningen**

faculteit gedrags- en
 maatschappijwetenschappen

➤ **Welke gevolgen kan deelname hebben?**

Naast de tijdsinvestering heeft deelname aan dit onderzoek geen voor- of nadelen voor u.

➤ **Hoe gaan we met uw gegevens om?**

Als u zich aanmeldt voor het onderzoek, bewaren wij uw naam en e-mailadres op een beveiligde server van de RUG (y-schijf). Alleen het onderzoeksteam heeft toegang tot uw persoonsgegevens. Aan uw persoonsgegevens koppelen we een respondentnummer. De persoonsgegevens worden apart bewaard van de onderzoeksdata.

De informatie die in dit onderzoek wordt verzameld, wordt verwerkt in masterscripties en in eventuele wetenschappelijke artikelen. De uitkomsten zullen op geen enkele manier herleidbaar zijn tot u of uw cliënten.

Conform de richtlijnen van de Rijksuniversiteit Groningen worden de onderzoeksdata en uw persoonsgegevens (naam en e-mail) tot tien jaar na afloop van dit onderzoek bewaard (tot 01-01-2035). Daarna worden alle gegevens verwijderd.

U hebt ten alle tijden het recht om zich terug te trekken uit het onderzoek. U kunt dat tot uiterlijk 1-05-2025 doen door een mail te sturen naar Loraine Visscher (l.visscher@rug.nl). Wanneer u zich terugtrekt uit het onderzoek (alvorens de data zijn geanalyseerd en gebruikt) worden uw gegevens direct verwijderd en dus niet tien jaar bewaard.

Indien u op de hoogte gehouden wil worden van de uitkomsten van dit onderzoek en/of eventueel vervolgonderzoek kunt u dit aangeven op het toestemmingsformulier.

➤ **Wat als u mee wilt doen of meer wil weten?**

Als u mee wilt doen aan het onderzoek kunt u zich opgeven door een mail te sturen naar de onderzoeker (Loraine Visscher, via l.visscher@rug.nl).

U kunt altijd vragen stellen over het onderzoek: nu, tijdens het onderzoek, en na afloop. Dit kan door Loraine Visscher te e-mailen. Als u vragen of zorgen heeft over uw rechten als onderzoeksdeelnemer of de uitvoering van het onderzoek, vragen wij u allereerst contact op te nemen met Loraine Visscher (l.visscher@rug.nl). Mocht dit niet voldoende zijn kunt u ook contact opnemen met de Ethische Commissie Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen: ec-bss@rug.nl.

Als u vragen of zorgen heeft over hoe er met uw persoonsgegevens wordt omgegaan, kunt u ook contact opnemen met de Functionaris Gegevensbescherming van de Rijksuniversiteit Groningen: privacy@rug.nl.

Als onderzoeksdeelnemer heeft u recht op een kopie van deze onderzoeksinformatie.

Bijlage F.

Toestemmingsverklaring interviews

Figuur 7

Toestemmingsverklaring van de interviews

	rijksuniversiteit groningen	faculteit gedrags- en maatschappijwetenschappen						
GEÏNFORMEERDE TOESTEMMING								
'ONDERZOEK NAAR DE ERVARINGEN VAN HULPVERLENERS EN OPLEIDERS MET DE REFLECTIEKAARTEN 'WERKZAME ELEMENTEN IN DE HULP AAN GMCP' PED-2324-S-0084								
• Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen. Ik heb genoeg gelegenheid gehad om er vragen over te stellen. • Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van me gevraagd wordt, welke gevolgen deelname kan hebben, hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan, en wat mijn rechten als deelnemer zijn. • Ik begrijp dat deelname aan het onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen. Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop, hoef ik niet uit te leggen waarom. Stoppen zal geen negatieve gevolgen voor mij hebben. • Ik geef hieronder aan waar ik toestemming voor geef.								
Toestemming voor deelname aan een interview: ☐ Ja, ik geef toestemming voor deelname aan een interview; deze toestemming loopt tot 01-01-2035 ☐ Nee, ik geef geen toestemming voor deelname aan een interview								
Toestemming voor het maken van audio-opnames tijdens het interview: ☐ Ja, ik geef toestemming voor het maken van audio-opnames van het interview met mij ☐ Nee, ik geef geen toestemming voor het maken van audio-opnames van het interview met mij.								
Toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens: ☐ Ja, ik geef toestemming voor het bewaren van mijn persoonsgegevens zoals vermeld in de onderzoeksinformatie. Ik weet dat ik tot 01-05-2025 kan vragen om mijn gegevens te laten verwijderen. Ook als ik besluit om te stoppen met deelname, kan ik hierom vragen. ☐ Nee, ik geef geen toestemming voor het bewaren van mijn persoonsgegevens.								
De resultaten van het onderzoek: ☐ Ja, ik wil op de hoogte gehouden worden van de resultaten van het onderzoek. Mijn mailadres is: ☐ Nee, ik wil niet op de hoogte gehouden worden van de resultaten van het onderzoek.								
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Volledige naam deelnemer:</td> <td style="padding: 5px;">Handtekening deelnemer:</td> <td style="padding: 5px;">Datum:</td> </tr> <tr> <td style="height: 40px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Volledige naam deelnemer:	Handtekening deelnemer:	Datum:					
Volledige naam deelnemer:	Handtekening deelnemer:	Datum:						
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Volledige naam aanwezige onderzoeker:</td> <td style="padding: 5px;">Handtekening onderzoeker:</td> <td style="padding: 5px;">Datum:</td> </tr> <tr> <td style="height: 40px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Volledige naam aanwezige onderzoeker:	Handtekening onderzoeker:	Datum:					
Volledige naam aanwezige onderzoeker:	Handtekening onderzoeker:	Datum:						
De aanwezige onderzoeker verklaart dat de deelnemer uitvoerig over het onderzoek is geïnformeerd.								
<i>U heeft recht op een kopie van dit toestemmingsformulier.</i>								
Versie 1.0 (juli 2024) Pagina 1								